

รายงานสถานการณ์คุณภาพ สิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2567

(กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด
หนองบัวลำภู)

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและ
ควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

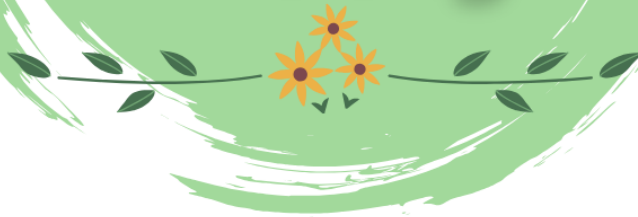
คำนำ

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) จัดทำรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี 2567 (กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู) เพื่อนำเสนอข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ อาทิ น้ำผิวดิน อากาศ ขยะมูลฝอย และการบริหารจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในปี 2567

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ขอขอบคุณ ทุกหน่วยงานที่บูรณาการการดำเนินงานและให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์สำหรับการจัดทำรายงาน ไว้ ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่ง ว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการประเมินสถานการณ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทาง เพื่อวางแผนบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงาน หรือผู้ที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)
ธันวาคม 2567

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	1
ส่วนที่ 2 สถานการณ์คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน	16
ส่วนที่ 3 สถานการณ์การจัดการน้ำเสียชุมชน	21
ส่วนที่ 4 สถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชน	29
ส่วนที่ 5 สถานการณ์คุณภาพอากาศ	41
ส่วนที่ 6 สถานการณ์ข้อร้องเรียนและการจัดการมลพิษ	52

ข้อมูลทั่วไป

1.1 ข้อมูลพื้นที่การปกครอง/ประชากร

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) สังกัดกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีพื้นที่รับผิดชอบในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่ลุ่มน้ำชีตอนบน ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด และ จังหวัดหนองบัวลำภู มีพื้นที่รวม พื้นที่ 35,281.7 ตร.กม. (6.87 % ของพื้นที่ประเทศไทย) พื้นที่ส่วนใหญ่มี ลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาล้อมรอบมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล เฉลี่ย 130-500 เมตร ได้แก่ เทือกเขาทางด้านทิศเหนือจังหวัดหนองบัวลำภู เทือกเขาเพชรบูรณ์ด้านทิศตะวันตกของจังหวัดขอนแก่น และ เทือกเขาภูพานด้านทิศเหนือของจังหวัดกาฬสินธุ์และบางส่วนของจังหวัดร้อยเอ็ด ในส่วนตรงกลางของพื้นที่ เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ได้แก่ แม่น้ำพอง ลำปาว และแม่น้ำชี ส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบมีพื้นที่เป็นลักษณะภูมิประเทศแบบลูกคลื่นลูกระนาบในบริเวณตอนกลางของจังหวัด

จังหวัดหนองบัวลำภู
เนื้อที่ 3,859.0 km² หรือ 2.4 ล้านไร่ ♦
สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 200 m ♦
ภูมิประเทศเป็นแอ่งที่ราบมีเทือกเขาภูพานล้อมรอบ ♦
ลูกคลื่นลอน ทางตอนบน จังหวัดเป็นภูเขาสูง ♦

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงาน
สิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10

มีประชากร 5.5 ล้านคน (8.5 % ของประชากรทั้งหมด) มีเขตการปกครอง 5 จังหวัด 83 อำเภอ 719 ตำบล 8,993 หมู่บ้าน และมีการปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 5 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 11 แห่ง เทศบาลตำบล 267 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 506 แห่ง รวมทั้งสิ้น 790 แห่ง

ตารางที่ 1 ขอบเขตการปกครองและจำนวนประชากร ปี พ.ศ.2566

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เขต ¹ (แห่ง)						ประชากร ² (คน)		ความหนาแน่นของประชากร (คน/ตร.กม.)
				อบจ.	ทน.	ทม.	ทต.	อบต.	รวม	ชาย	หญิง	
กาฬสินธุ์	18	135	1,585	1	-	2	77	71	151	479,874	492,227	140.4
ขอนแก่น	26	199	2,331	1	1	6	77	140	225	876,082	908,559	164.5
มหาสารคาม	13	133	1,944	1	-	1	18	123	143	481,709	490,296	179.2
ร้อยเอ็ด	20	193	2,446	1	-	1	72	129	203	639,009	652,122	156.2
หนองบัวลำภู	6	59	687	1	-	1	23	43	68	253,342	254,983	131.9
รวม	83	719	8,993	5	1	11	267	506	790	2,730,016	2,798,187	

ที่มา : ¹ ระบบสถิติทางการทะเบียน สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/>

² ประกาศ เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธ.ค. 2566

³ ไม่รวมจำนวนประชากรแฝง

1.2 ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2.1 ทรัพยากรน้ำ

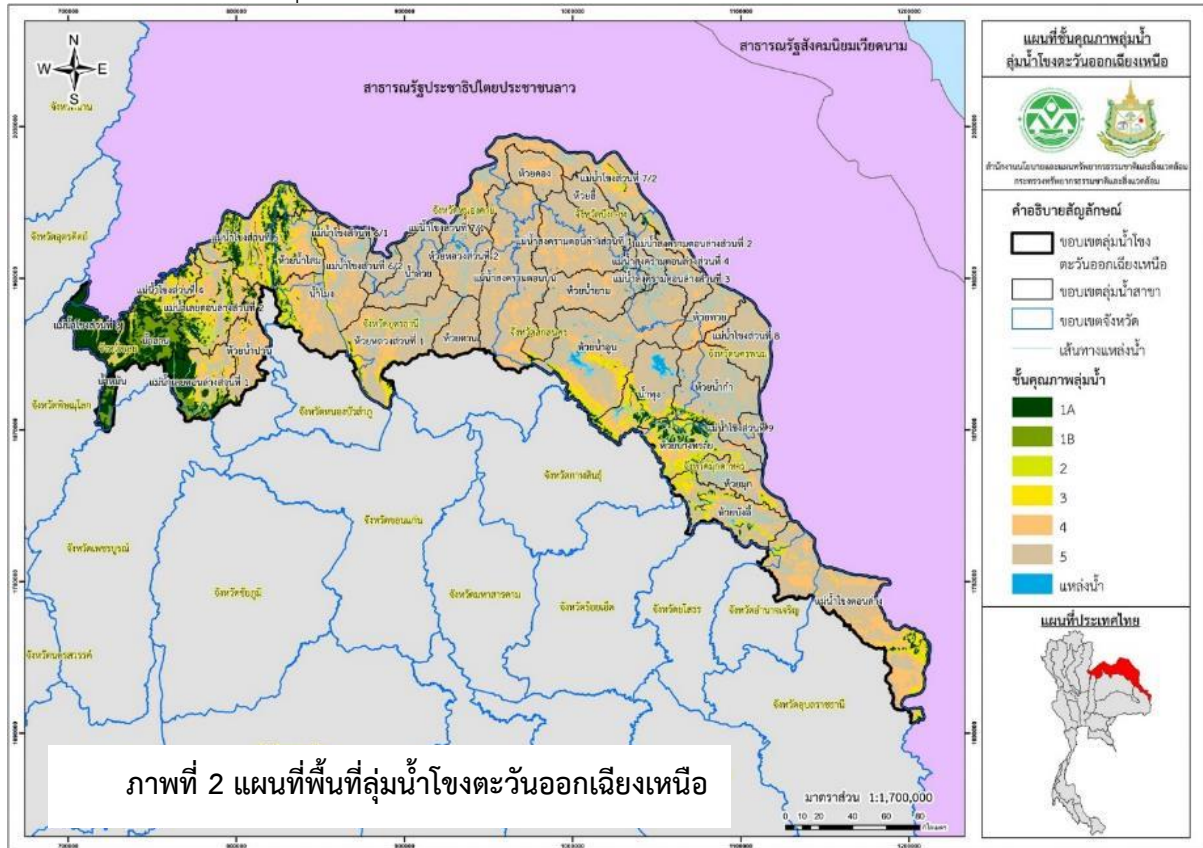
ประเทศไทยมีลุ่มน้ำหลักทั้งสิ้น 22 ลุ่มน้ำ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564 ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2564 โดยในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 ลุ่มน้ำหลักได้แก่ ลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือ ลุ่มน้ำชี และ ลุ่มน้ำมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 พื้นที่ลุ่มน้ำในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10

ลุ่มน้ำ	พื้นที่ลุ่มน้ำ (ตารางกิโลเมตร)	จำนวนลุ่มน้ำสาขา (ลุ่มน้ำสาขา)	จังหวัดในเขตลุ่มน้ำ (จังหวัด)
โขงตะวันออกเฉียงเหนือ	47,164.97	36	15
	ประกอบด้วยชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ		
	1A	3,658.41 ตร.กม.	
	1B	1,072.60 ตร.กม.	
	2	2,187.04 ตร.กม.	
	3	3,009.16 ตร.กม.	
	4	10,627.88 ตร.กม.	
ชี	49,273.86	27	15
	ประกอบด้วยชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ		
	1A	4,743.58 ตร.กม.	
	1B	413.79 ตร.กม.	
	2	1,459.22 ตร.กม.	
	3	1,630.04 ตร.กม.	
	4	12,542.92 ตร.กม.	
มูล	70,943.01	53	15
	ประกอบด้วยชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ		
	1A	1,649.03 ตร.กม.	
	1B	281.00 ตร.กม.	
	2	770.56 ตร.กม.	
	3	1,415.49 ตร.กม.	
	4	13,401.54 ตร.กม.	
	5	51,248.01 ตร.กม.	

พื้นที่ลุ่มน้ำที่อยู่เขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด มีพื้นที่คาบเกี่ยวของลุ่มน้ำชีเป็นส่วนใหญ่ ลุ่มน้ำมูลบางส่วน และลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือบางส่วน ดังนี้

1. ลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทั่วไปจัดเป็นพื้นที่ราบสูง อยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 100 - 200 ม.รทก. มีเทือกเขาทางด้านทิศใต้และทิศตะวันตกของลุ่มน้ำเทือกเขาที่สำคัญ คือ เทือกเขาเพชรบูรณ์ เทือกเขาดงพญาเย็น เทือกเขาภูพาน และเทือกเขาพนมดงรัก ทำให้พื้นที่ของลุ่มน้ำด้านทิศตะวันตก และทิศใต้มีแนวเขาเป็นตัวแบ่งเขตสภาพภูมิประเทศลาดเทจากด้านทิศใต้ไปทางทิศเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ บึงกาฬ หนองบัวลำภู อุดรธานี เลย หนองคาย สกลนคร นครพนม และ มุกดาหาร

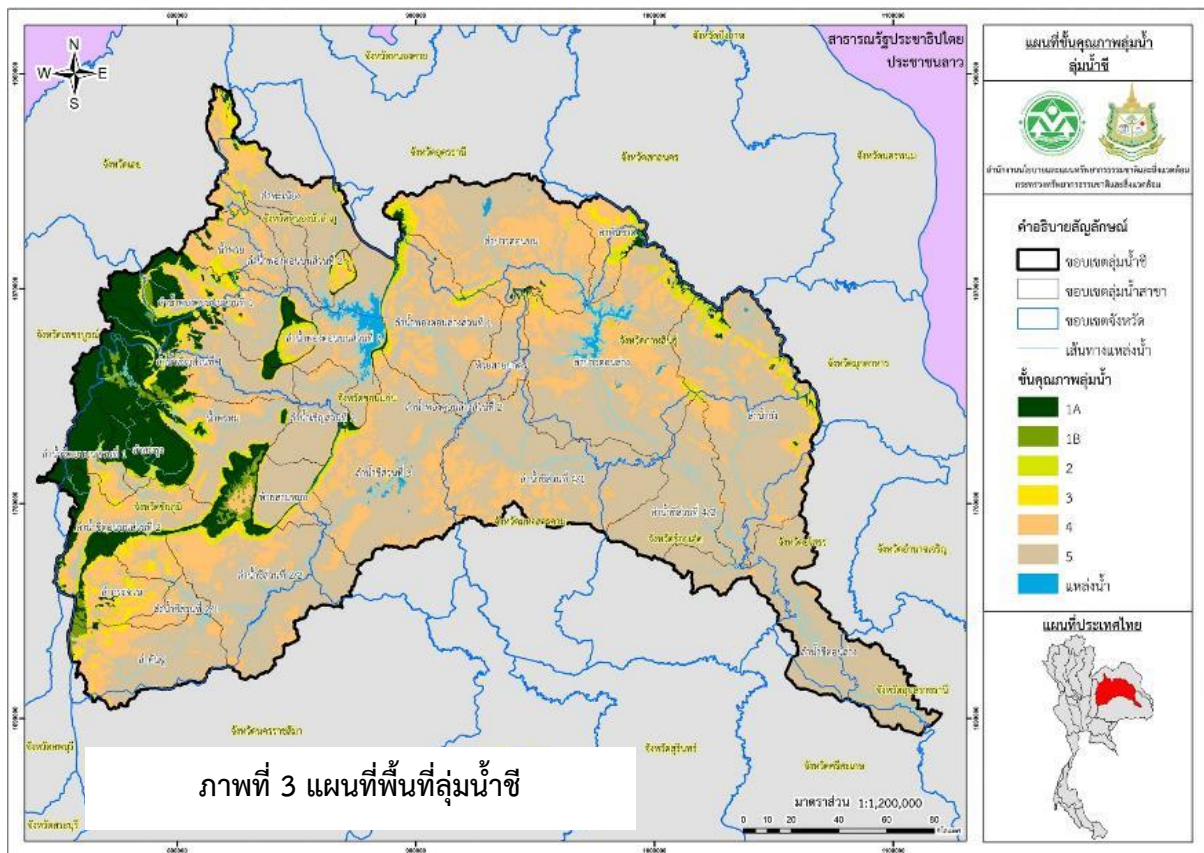

ตารางที่ 3 รายละเอียดของลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือ ในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

ลุ่มน้ำสาขา	พื้นที่ลุ่มน้ำ สาขา(ตร.กม.)	ครอบคลุมพื้นที่ (ทั้งหมด และ/หรือบางส่วน)	
		จังหวัด	อำเภอ
ห้วยน้ำปวน	1,027.53	หนองบัวลำภู	นาวัง
น้ำโมง	2,685.74	หนองบัวลำภู	เมืองหนองบัวลำภู นากลาง สุวรรณคูหา นาวัง
ห้วยหลวงส่วนที่1	2,329.17	หนองบัวลำภู	เมืองหนองบัวลำภู นากลาง
ห้วยน้ำอูน	3,558.88	กาฬสินธุ์	คำม่วง สมเด็จ
น้ำพุง	1,651.85	กาฬสินธุ์	สมเด็จ
ห้วยบางทราย	1,399.90	กาฬสินธุ์	กุฉินารายณ์ เขาวง
ห้วยบังอี่	1,528.15	ร้อยเอ็ด	หนองพอก
		กาฬสินธุ์	กุฉินารายณ์

2. ลุ่มน้ำชีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีแม่น้ำชีเป็นแม่น้ำสายหลัก มีต้นกำเนิดมาจากเขายอดดงในเทือกเขาเพชรบูรณ์ ไหลผ่านอำเภอต่างๆ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เข้าสู่จังหวัดขอนแก่น ผ่านอำเภอมัญจาคีรี และอำเภอชนบท ผ่านอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เข้าสู่จังหวัด

ร้อยเอ็ด จังหวัดยโสธร แล้วไหลไปบรรจบกับแม่น้ำมูลที่ตำบลบุ่งหวาย อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ความยาวรวมทั้งสิ้น 1,030 กิโลเมตร ขนาดพื้นที่ลุ่มน้ำ 49,273.86 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขต จังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี ยโสธร ชัยภูมิ หนองบัวลำภู ขอนแก่น อุดรธานี เลย มหาสารคาม กาฬสินธุ์ เพชรบูรณ์ และร้อยเอ็ด

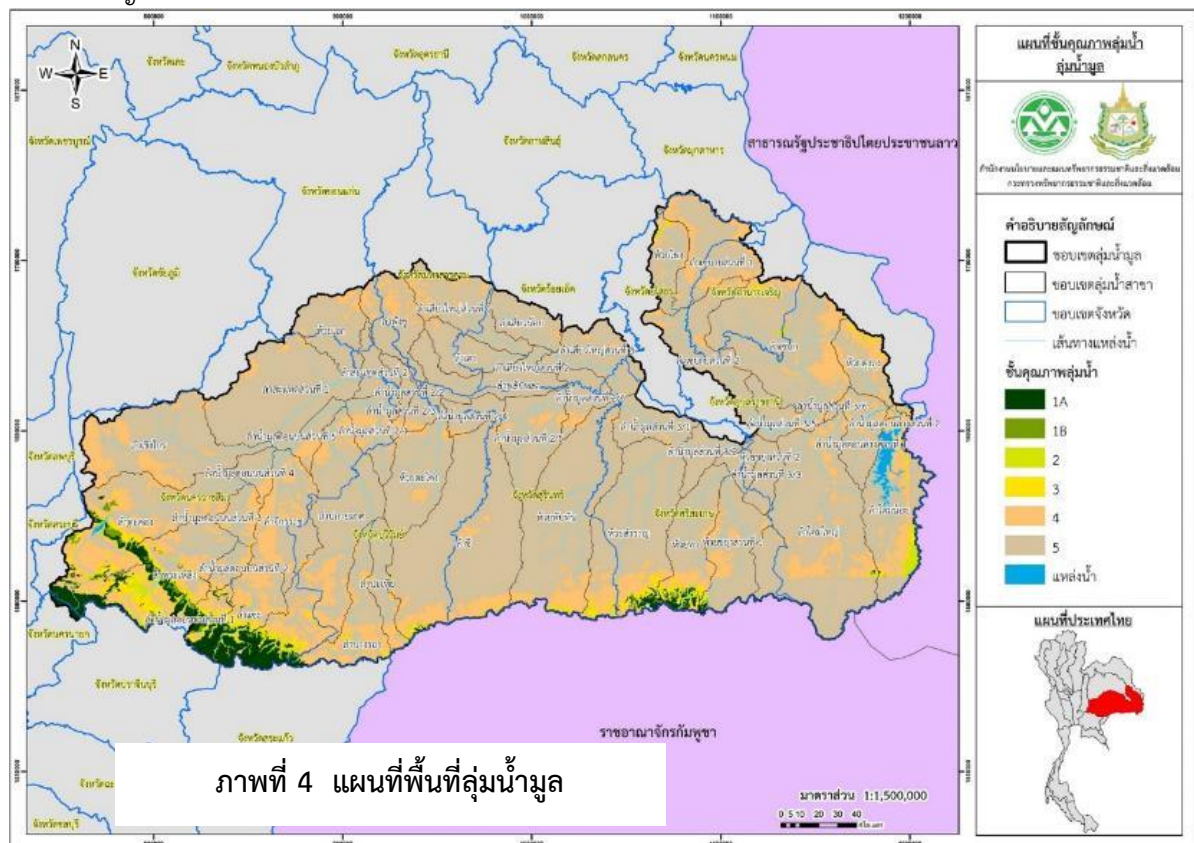
ตารางที่ 4 รายละเอียดของกลุ่มน้ำสาขาในกลุ่มน้ำชี ในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

กลุ่มน้ำสาขา	พื้นที่ลุ่มน้ำสาขา (ตร.กม.)	ครอบคลุมพื้นที่ (ทั้งหมด และ/หรือบางส่วน)	
		จังหวัด	อำเภอ
ลุ่มน้ำชีส่วนที่ 2/2	3,510.41	ขอนแก่น	พล แวงใหญ่ แวงน้อย
ห้วยสามหมอก	756.12	ขอนแก่น	แวงใหญ่ มัญจาคีรี โคกโพธิ์ไชย
ลำน้ำชีส่วนที่ 3	3,292.33	ขอนแก่น	เมืองขอนแก่น บ้านฝาง พระยืน หนองเรือ อุบลรัตน์ บ้านไผ่ เปือยน้อย พล แวง ใหญ่ แวงน้อย มัญจาคีรี ชนบท โคกโพธิ์ไชย บ้านแฮด โนนศิลา
		มหาสารคาม	โกสุมพิสัย กุดรัง
ลำน้ำพองตอนบนส่วนที่ 1	1,799.83	ขอนแก่น	ชุมแพ สีชมพู ภูพาน หนองนาคำ
น้ำพวย	926.63	หนองบัวลำภู	นากลาง ศรีบุญเรือง นาหวัง
		ขอนแก่น	หนองนาคำ
ลำน้ำพองตอนบน ส่วนที่ 2	532.49	หนองบัวลำภู	เมืองหนองบัวลำภู นากลาง โนนสัง ศรีบุญเรือง นาหวัง

ลุ่มน้ำสาขา	พื้นที่ลุ่มน้ำสาขา (ตร.กม.)	ครอบคลุมพื้นที่ (ทั้งหมด และ/หรือบางส่วน)	
		จังหวัด	อำเภอ
		ขอนแก่น	สีชมพู หนองนาคำ เวียงเก่า
ลำพะเนียง	1,936.63	หนองบัวลำภู	เมืองหนองบัวลำภู นากลาง โนนสัง ศรีบุญเรือง นาหวัง
น้ำพรม	2,264.66	ขอนแก่น	ชุมแพ
ลำน้ำเชิญส่วนที่ 1	1,899.65	ขอนแก่น	ชุมแพ สีชมพู ภูผาม่าน
ลำน้ำเชิญส่วนที่ 2	937.46	ขอนแก่น	หนองเรือ ชุมแพ ภูเวียง มัญจาคีรี
ลำน้ำพองตอนบน ส่วนที่ 3	1,756.80	หนองบัวลำภู	เมืองหนองบัวลำภู โนนสัง ศรีบุญเรือง
		ขอนแก่น	บ้านฝาง หนองเรือ ชุมแพ สีชมพู อุบลรัตน์ ภูเวียง มัญจาคีรี เขาสวนกวาง หนองนาคำ เวียงเก่า
ลำน้ำพองตอนล่าง ส่วนที่ 1	2,221.48	หนองบัวลำภู	โนนสัง
		ขอนแก่น	เมืองขอนแก่น บ้านฝาง น้ำพอง อุบลรัตน์ กระนวน เขาสวนกวาง ชำสูง
ห้วยสายบาตร	691.07	ขอนแก่น	เมืองขอนแก่น น้ำพอง กระนวน ชำสูง
		มหาสารคาม	โกสุมพิสัย เชิงเย็น ชื่นชม
		กาฬสินธุ์	ห้วยเม็ก ท่าคันโท หนองกุงศรี
ลำน้ำพองตอนล่าง ส่วนที่ 2	91.11	ขอนแก่น	เมืองขอนแก่น
		มหาสารคาม	โกสุมพิสัย
ลำน้ำชีส่วนที่ 1/4	3,407.74	ขอนแก่น	เมืองขอนแก่น บ้านไผ่ บ้านแฮด
		มหาสารคาม	เมืองมหาสารคาม แกดดำ โกสุมพิสัย กันทรวิชัย เชิงเย็น บรบือ วาปีปทุม กุดรัง ชื่นชม
		ร้อยเอ็ด	เมืองร้อยเอ็ด ธวัชบุรี ศรีสมเด็จ จัหวาร เชียงขวัญ
		กาฬสินธุ์	กมลาไสย ยางตลาด ห้วยเม็ก ฆ้องชัย
ลำปาวตอนบน	3,265.84	ขอนแก่น	น้ำพอง กระนวน
		กาฬสินธุ์	ท่าคันโท หนองกุงศรี
ลำพันขาด	698.29	กาฬสินธุ์	คำม่วง หนองกุงศรี สามชัย
ลำปาวตอนล่าง	4,353.21	มหาสารคาม	กันทรวิชัย ชื่นชม
		ร้อยเอ็ด	โพธิ์ชัย จัหวาร
		กาฬสินธุ์	เมืองกาฬสินธุ์ นามน กมลาไสย ร่องคำ กุฉินารายณ์ ยางตลาด ห้วยเม็ก สหัสขันธ์ คำม่วง ท่าคันโท หนองกุงศรี สมเด็จ สามชัย ดอนจาน ฆ้องชัย
ลำน้ำชีส่วนที่ 2/4	1,676.32	มหาสารคาม	วาปีปทุม
		ร้อยเอ็ด	เมืองร้อยเอ็ด จตุรพักตรพิมาน ธวัชบุรี พนมไพร โพนทอง โพธิ์ชัย เสดภูมิ เมืองสรวง อาจสามารถ ศรีสมเด็จ จัหวาร เชียงขวัญ ทุ่งเขาหลวง
		กาฬสินธุ์	ร่องคำ

ลุ่มน้ำสาขา	พื้นที่ลุ่มน้ำสาขา (ตร.กม.)	ครอบคลุมพื้นที่ (ทั้งหมด และ/หรือบางส่วน)	
		จังหวัด	อำเภอ
ลำน้ำยัง	4,154.97	ร้อยเอ็ด	พนมไพร โพนทอง โพธิ์ชัย หนองพอก เสลภูมิ เมยวดี
		กาฬสินธุ์	นามน กุฉินารายณ์ เขาวง สมเด็จ ห้วยผึ้ง นาคู ดอนจาน
ลำน้ำชีตอนล่าง	2,856.06	ร้อยเอ็ด	ธวัชบุรี พนมไพร สุวรรณภูมิ เมืองสรวง อาจสามารถ

3. ลุ่มน้ำมูลตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะลุ่มน้ำวางตัวตามแนวตะวันตก-ตะวันออก ทางตอนบนของลุ่มน้ำ มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง มีเทือกเขาบรรทัดและพนมดงรักเป็นแนวยาวอยู่ทางทิศใต้ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำมูล และลำน้ำสาขาต่างๆ ขนาดพื้นที่ลุ่มน้ำ 70,943.01 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ครอบคลุมจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด

ตารางที่ 5 รายละเอียดของกลุ่มน้ำสาขาในกลุ่มน้ำมูล ในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

กลุ่มน้ำสาขา	พื้นที่กลุ่มน้ำสาขา (ตร.กม.)	ครอบคลุมพื้นที่ (ทั้งหมด และ/หรือบางส่วน)	
		จังหวัด	อำเภอ
ห้วยเอ็ก	1,138.19	ขอนแก่น	บ้านไผ่ เปือยน้อย พล แวงน้อย หนองสองห้อง โนนศิลา
ลำสะเทตส่วนที่ 1	2,871.59	ขอนแก่น	พล แวงน้อย
ลำสะเทตส่วนที่ 2	473.15	ขอนแก่น	หนองสองห้อง
ลำพังซุ	1,180.26	ขอนแก่น	บ้านไผ่ เปือยน้อย หนองสองห้อง
		มหาสารคาม	บรบือ นาเชือก พยัคฆภูมิพิสัย ยางสีสุราช กุดรัง
ลำน้ำมูลส่วนที่ 3/2	362.63	มหาสารคาม	พยัคฆภูมิพิสัย
ลำพลับพลา	1,153.08	มหาสารคาม	นาเชือก พยัคฆภูมิพิสัย นาโดน ยางสีสุราช
		ร้อยเอ็ด	เกษตรวิสัย สุวรรณภูมิ
ลำน้ำมูลส่วนที่ 6/2	604.17	ร้อยเอ็ด	สุวรรณภูมิ โพนทราย
ลำเตา	803.41	มหาสารคาม	นาเชือก พยัคฆภูมิพิสัย นาโดน ยางสีสุราช
		ร้อยเอ็ด	เกษตรวิสัย ปทุมรัตน์
ลำเสียวใหญ่ส่วนที่ 1	1,379.40	มหาสารคาม	บรบือ นาเชือก วาปีปทุม นาโดน
		ร้อยเอ็ด	เกษตรวิสัย ปทุมรัตน์ จตุรพักตรพิมาน
ลำเสียวใหญ่ส่วนที่ 2	132.76	ร้อยเอ็ด	เกษตรวิสัย สุวรรณภูมิ
ลำเสียวน้อย	756.00	ร้อยเอ็ด	เกษตรวิสัย จตุรพักตรพิมาน สุวรรณภูมิ เมืองสรวง
ลำเสียวใหญ่ส่วนที่ 3	1,181.56	ร้อยเอ็ด	เกษตรวิสัย พนมไพร สุวรรณภูมิ โพนทราย อาจสามารถ หนองฮี
ลำเซบายส่วนที่ 1	1,714.09	ร้อยเอ็ด	หนองพอก
ห้วยโพง	746.82	ร้อยเอ็ด	หนองพอก

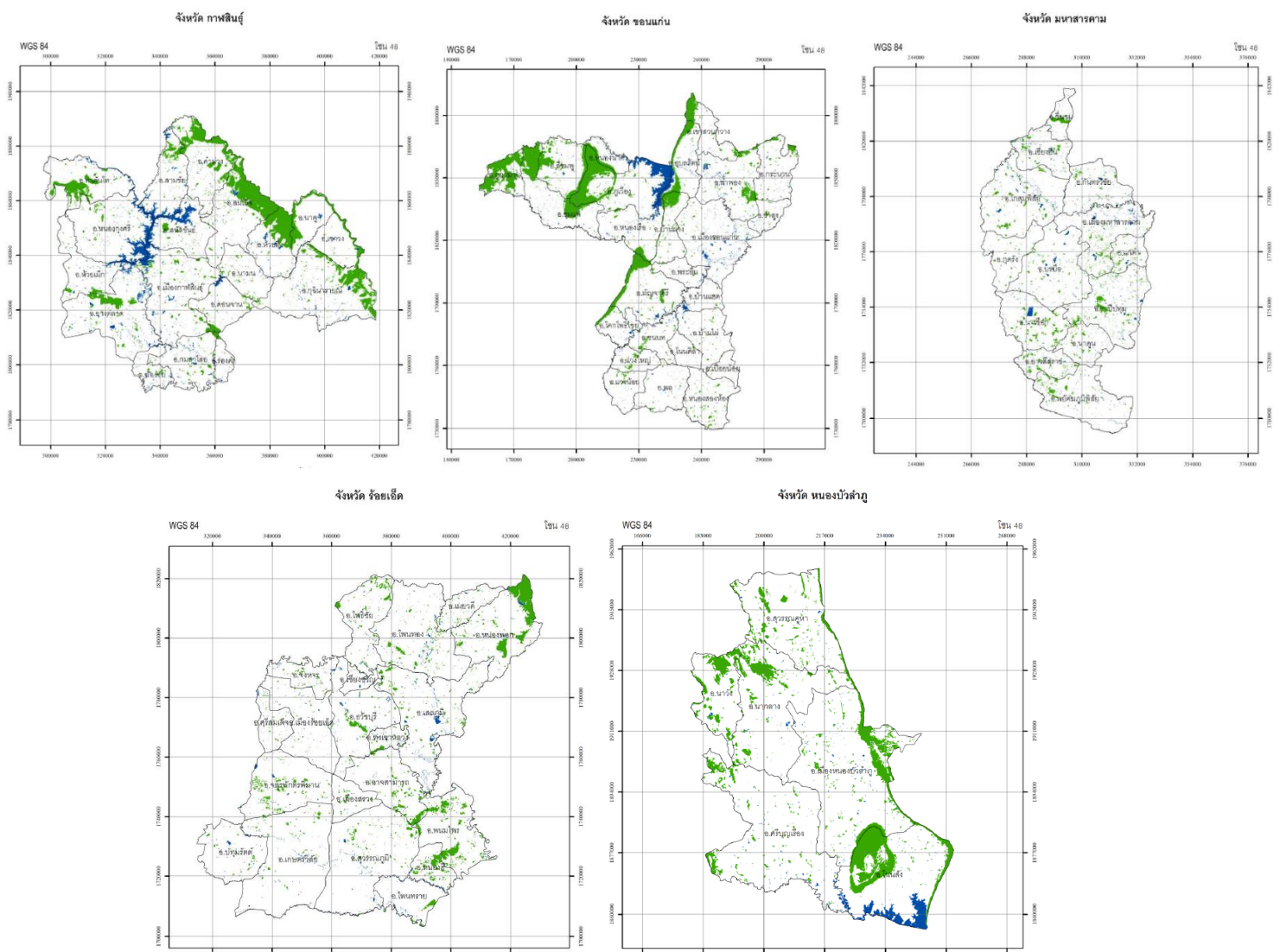
1.2.2 ทรัพยากรป่าไม้

ในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีพื้นที่ ป่าไม้อยู่ทั้งสิ้น 102,818,155.76 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.47 ของพื้นที่ประเทศ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 15,608,130.07 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.89 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับพื้นที่รับผิดชอบ ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) (5 จังหวัด) มีเนื้อที่ป่าไม้ทั้งหมด 1,889,042.59 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.59 ของพื้นที่ 5 จังหวัด โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด คือ จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ หนองบัวลำภู ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ข้อมูลทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ 5 จังหวัด ปี 2564-2566

จังหวัด	พื้นที่จังหวัด	2564		2565		2566	
		เนื้อที่ป่า (ไร่)	ร้อยละ	เนื้อที่ป่า (ไร่)	ร้อยละ	เนื้อที่ป่า (ไร่)	ร้อยละ
กาฬสินธุ์	4,335,183.22	475,131.99	11.0	475,131.99	11.0	474,048.43	10.93
ขอนแก่น	6,662,090.37	765,234.10	11.5	765,234.10	11.5	764,304.61	11.47
มหาสารคาม	3,504,592.35	132,792.30	3.8	132,792.30	3.8	131,620.08	3.76
ร้อยเอ็ด	4,920,631.36	218,020.06	4.4	218,020.06	4.4	218,934.43	4.45
หนองบัวลำภู	2,562,107.95	301,041.59	11.7	301,041.59	11.7	300,135.26	11.71
รวม	21,984,605.3	1,892,220.04		1,892,220.04		1,895,924.59	

ที่มา : รายงานโครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าปี 2566 , สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้

ภาพที่ 5 แสดงพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ หนองบัวลำภู ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม ปี 2566

1.2.3 พื้นที่ชุ่มน้ำ

ประเทศไทยมีการจัดระดับความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ แบ่งออกเป็น 3 ระดับได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (แรมซาร์ไซต์) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเนื้อที่พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างน้อย 1,999.5298 ตารางกิโลเมตร (1,249,706,125 ไร่) คิดเป็นร้อยละ 1.18 ของพื้นที่ภาค และคิดเป็นร้อยละ 0.39 ของพื้นที่ประเทศ พื้นที่ชุ่มน้ำประเภทแม่น้ำ ลำธาร ลำห้วย ที่ราบน้ำท่วมถึง มีเนื้อที่มากที่สุดถึง 1,091.54 ตารางกิโลเมตร (682,212.5 ไร่) รองลงมา ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำ ประเภททะเลสาบหรือบึง ซึ่งมีเนื้อที่ 836 ตารางกิโลเมตร (522,500 ไร่) และพื้นที่ชุ่มน้ำประเภท หนองน้ำ ซึ่งมีเนื้อที่ 49.79 ตารางกิโลเมตร (31,118.75 ไร่) สำหรับพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อม และควบคุมมลพิษที่ 10 มีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำดุนลำพัน พื้นที่ชุ่มน้ำหนองปลาคุณ พื้นที่ชุ่มน้ำบึงเกลือ-บ่อแก พื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้า และพื้นที่ชุ่มน้ำห้วยเสือเต้น

ตารางที่ 7 ข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10

พื้นที่ชุ่มน้ำ	ที่ตั้ง	เนื้อที่	ประเภท	สถานภาพ	ประกาศเมื่อ
ดุนลำพัน	บ้านนาเชือก ตำบลนาเชือก อำเภอนา เชือก จังหวัด มหาสารคาม	311 ไร่	หนองน้ำ มีน้ำบาง ฤดู	ทางกายภาพ ดุนลำพันมีสภาพเป็นน้ำซับ และมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ตรงกลาง มีน้ำตลอดปี พื้นที่ทั่วไปค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชันน้อย มีต้นไม้อยู่ค่อนข้างหนาแน่น ที่ดินที่พบบริเวณนี้เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำเก่า เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำนา ทางชีวภาพ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยเพียงแห่งเดียวในโลกของปูทูลกระหม่อมหรือปูแป้ง (Thaipotamon chulabhorm) ซึ่งเป็นปูน้ำจืดชนิดใหม่ของประเทศไทย พบนกอย่างน้อย 81 ชนิด นกน้ำ 3 ชนิด และปลาอย่างน้อย 9 ชนิด คุณค่าและการใช้ประโยชน์ ดุนลำพันเป็นดอนปู่ตา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของชุมชน และเป็นแหล่งอาหาร และแหล่งน้ำของชุมชน	11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539
หนองปลา คุณ	ตำบลเมือง ไพร อำเภอ เสลภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด	3,220 ไร่	หนองน้ำ มีพืชน้ำ และที่ ราบน้ำ ท่วมถึง	ทางกายภาพ ฤดูน้ำหลากจะเป็นแหล่งเก็บน้ำขนาดใหญ่ และในฤดูแล้งเป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์ของชาวบ้าน ทางชีวภาพ พันธุ์ไม้น้ำ 41 ชนิด 26วงศ์ พบไม้ยืนต้น 15 ชนิด 10 วงศ์ พบนก 38 ชนิด จัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง 35 ชนิด	

พื้นที่ชุ่มน้ำ	ที่ตั้ง	เนื้อที่	ประเภท	สถานภาพ	ประกาศเมื่อ
				ไม่ใช่สัตว์ป่าคุ้มครอง 3 ชนิด พบพันธุ์ปลา 56 ชนิด/ 19 วงศ์ คุณค่าและการใช้ประโยชน์ พื้นที่เป็นแหล่งผลิต (Wetland products) ที่ชาวบ้านได้เก็บหามาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายเป็นรายได้ เป็นแหล่งน้ำดิบสำหรับผลิตน้ำประปาหมู่บ้านและในทางการเกษตร (Agricultural value) และใช้ประโยชน์พื้นที่สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวและนันทนาการ	
บึงเกลือบ่อแก	ตำบลบึงเกลือ อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	5,968 ไร่	อ่างเก็บน้ำ	ทางกายภาพ บึงเกลือบ่อแก เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำยัง เดิมเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง หรือที่เรียกว่า “ทาม” ของลุ่มน้ำยังกรมชลประทานได้สร้างเป็นอ่างเก็บน้ำที่มีสันฝายและที่ระบายน้ำล้น จึงเป็นแหล่งกักเก็บน้ำกว้างใหญ่ สภาพพื้นที่โดยรอบค่อนข้างราบเรียบหรือลูกคลื่นเล็กน้อย ความลาดชันอยู่ระหว่างร้อยละ 1-3 วางตัวอยู่แนวเหนือ-ใต้ มีน้ำขังตลอดทั้งปี ทางชีวภาพ พบพันธุ์ไม้ น้ำจืด 43 ชนิด นกจำนวน 33 ชนิด และปลาอย่างน้อย 60 ชนิด สัตว์น้ำอื่นๆ ทั่วไปที่พบตามหนองบึงน้ำจืด ได้แก่ กุ้งฝอยน้ำจืด กุ้งก้ามกราม ปูนา กบนา เขียด หอยเชอรี่ และ เต่านา คุณค่าและการใช้ประโยชน์ บึงเกลือบ่อแก มีคุณค่าต่อการดำรงชีพของประชาชนทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน โดยประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำที่เห็นได้ชัดเจน คือ เป็นแหล่งผลิตที่ชาวบ้านได้เก็บหาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายเป็นรายได้แก่ครัวเรือนน้ำจากบึงเกลือ	

พื้นที่ชุ่มน้ำ	ที่ตั้ง	เนื้อที่	ประเภท	สถานภาพ	ประกาศเมื่อ
แก่งละว้า	ครอบคลุม 3 ตำบล ใน 2 อำเภอ คือ อ.บ้านไผ่ และอ.บ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น	17,400 ไร่	หนองน้ำ มีน้ำ ตลอดปี	ทางกายภาพ มีรูปร่างเป็นแนวยาว วางตัวในทิศเหนือ - ใต้ มีความยาวประมาณ 10 กิโลเมตร ช่วงกว้างสุดของหนองประมาณ 4 กิโลเมตร เป็นที่ราบน้ำท่วมถึงของกลุ่มแม่น้ำชี ทางชีวภาพ นก 40 ชนิด จัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง 37 ชนิด และพืชน้ำ 40 ชนิด ปลา 57 ชนิด/ 18 วงศ์ พันธุ์ไม้ 58 ชนิด 35 วงศ์ คุณค่าและการใช้ประโยชน์ ชุมชนอาศัยแก่งละว้าโดยการจับปลาและทำการเกษตร ส่วนวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับพื้นที่และยังคงอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ดอนปู่ตา แหล่งประกอบพิธีบุญบั้งไฟ และที่ประกอบพิธีแรกนา	
ห้วยเสือเต้น	ตำบลน้ำพอง ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น	6,500 ไร่	แม่น้ำ ลำห้วย	ทางกายภาพ เป็นลำห้วยเกิดจากเทือกเขาภูพานคำ ก่อนบรรจบกับลำน้ำพองที่บริเวณบ้านห้วยเสือเต้น ต่อมาได้รับการพัฒนาเป็นฝายแล้วจึงเป็นอ่างเก็บน้ำ สภาพพื้นที่โดยรอบค่อนข้างราบเรียบ ทางชีวภาพ พบนกอย่างน้อย 35 ชนิด ปลาอย่างน้อย 24 ชนิด และพืชน้ำอย่างน้อย 8 ชนิด คุณค่าและการใช้ประโยชน์ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีการใช้น้ำเพื่อทำนา ปลูกพืชไร่มีการจับสัตว์น้ำ และการใช้น้ำทำน้ำประปา ปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยว	

ที่มา : <http://wetland.onep.go.th/>

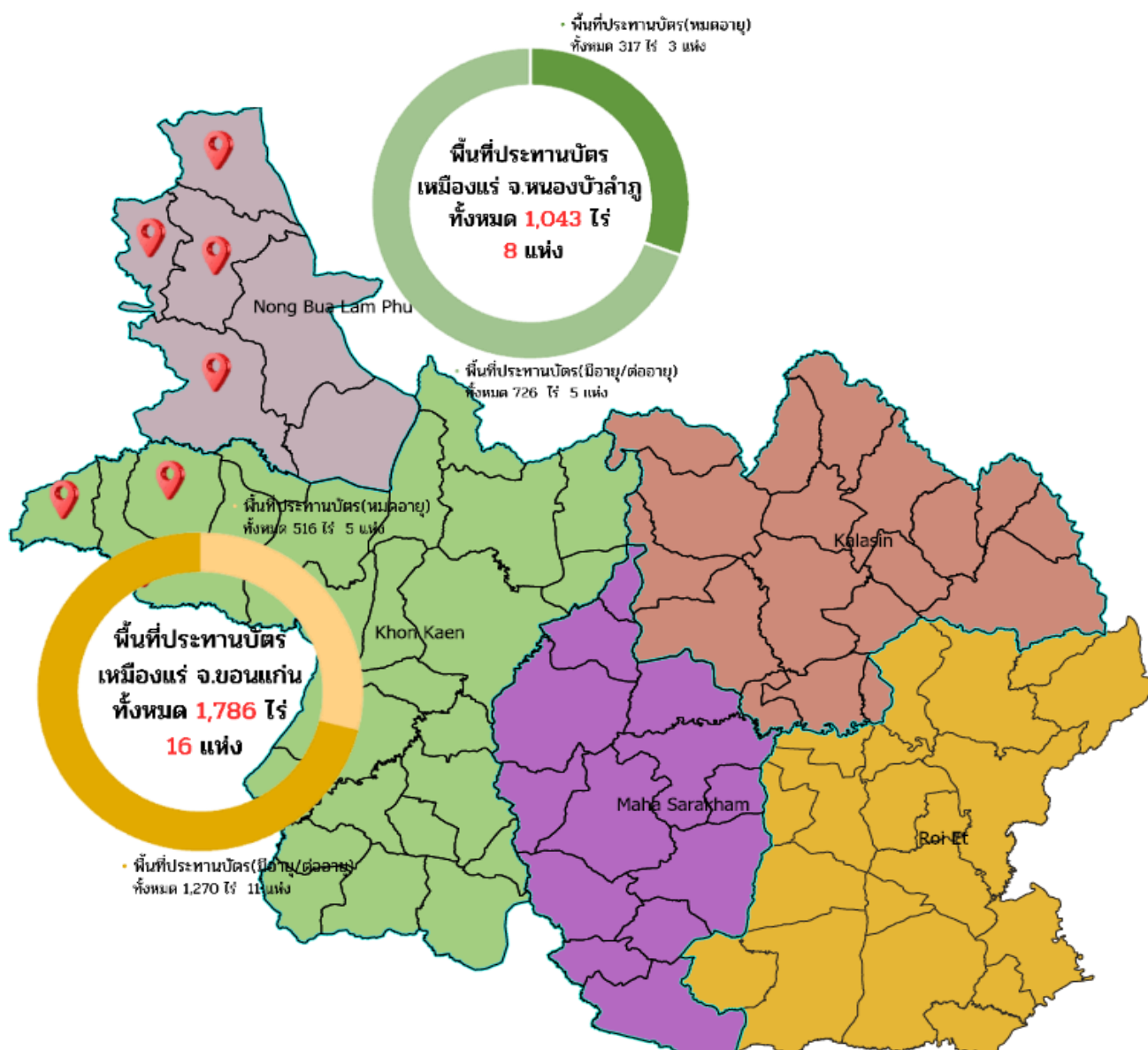

ภาพที่ 6 แผนที่แสดงพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติในพื้นที่รับผิดชอบ
สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

1.2.4 ทรัพยากรแร่

แหล่งหินอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 46 แหล่ง พื้นที่ 42,783 ไร่ ปริมาณสำรอง 762.32 ล้านเมตริกตัน จากข้อมูลกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (ที่มา : <http://www.dpim.go.th/datacenter>) ได้รวบรวมข้อมูลข้อมูลแหล่งหินเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง พบว่าในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 มี 2 จังหวัดที่มีแหล่งหินอุตสาหกรรมในพื้นที่ประกอบด้วย

1. จังหวัดขอนแก่น มีจำนวน 8 แหล่งอยู่ในเขตอำเภอภูผาม่าน อำเภอสีชมพู และอำเภอชุมแพ พื้นที่ประมาณ 3,713 ไร่ ปริมาณสำรอง 64.75 ล้านเมตริกตัน พื้นที่ประทานบัตรในจังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่ประทานบัตรจำนวน 1,786 ไร่
2. จังหวัดหนองบัวลำภู มีจำนวน 11 แหล่ง อยู่ในเขตอำเภอสุวรรณคูหา อำเภอนากลาง อำเภอนาวัง และอำเภอศรีบุญเรือง พื้นที่ 1,811 ไร่ ปริมาณสำรอง 86.70 ล้านเมตริกตัน พื้นที่ประทานบัตรใน จังหวัดหนองบัวลำภู มีพื้นที่ประทานบัตรจำนวน 1,043 ไร่

ภาพที่ 7 แผนที่พื้นที่เหมืองแร่ในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10

สถานการณ์ คุณภาพ แหล่งน้ำผิวดิน

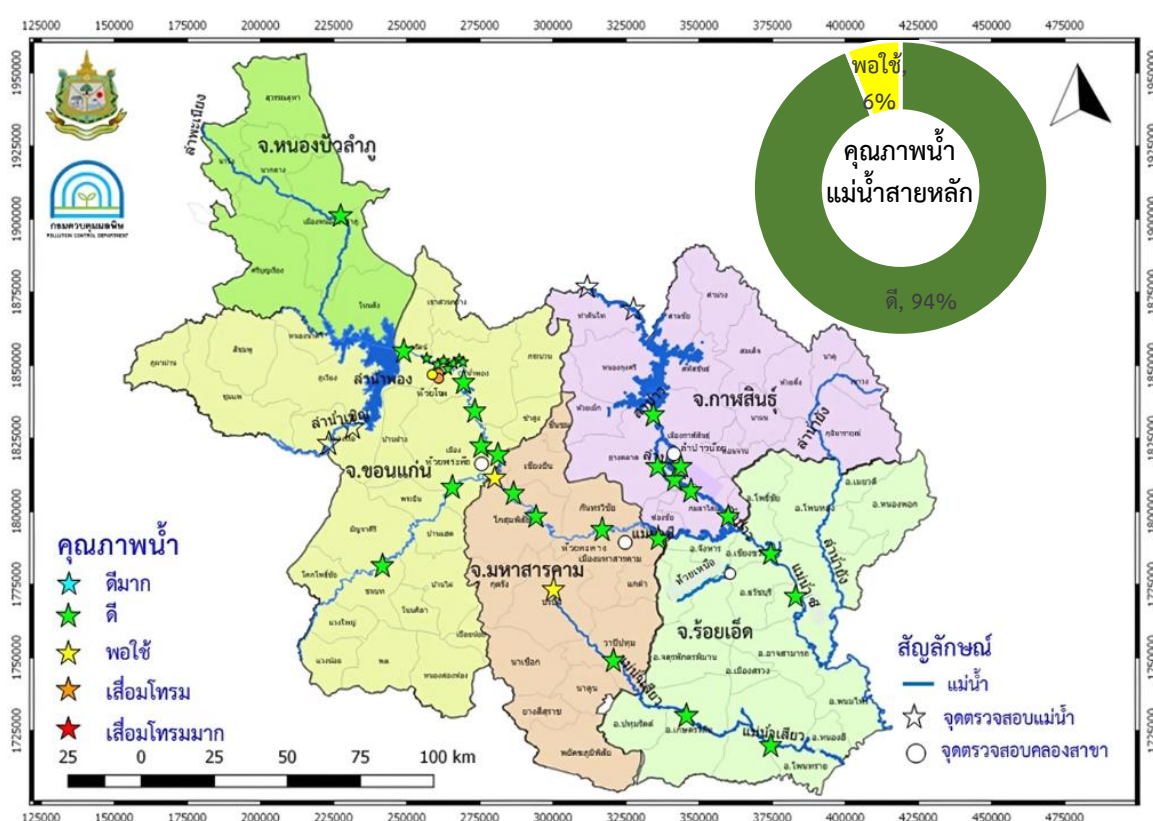

2.1 สถานการณ์คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ดำเนินการติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ 5 จังหวัด คือ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และหนองบัวลำภู ครอบคลุมแหล่งน้ำผิวดินในพื้นที่ 5 จังหวัดข้างต้น เพื่อสนับสนุนให้หน่วยงาน ประชาชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ นำไปใช้ประโยชน์ในการดูแลรักษาและบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติ และความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างผู้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในพื้นที่ โดยมีแหล่งน้ำในพื้นที่รับผิดชอบที่ติดตามตรวจสอบรวมทั้งหมด 7 แหล่งน้ำ ประกอบด้วย แม่น้ำสายหลัก 5 สาย คือ แม่น้ำชี ลำน้ำพอง ลำปาว ลำน้ำเสียว ลำพะเนียง ลำน้ำสาขา 1 สาย และแหล่งน้ำนิ่ง 1 แห่ง ห้วยโจด และบึงโจด ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดยมีจุดตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดินรวมทั้งหมด 35 จุด ติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประจำปี รวม 4 ครั้ง ในแต่ละช่วงเวลาดังนี้

ภาพที่ 8 ปฏิทินการตรวจสอบคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินปี 2567

ภาพที่ 9 แผนที่แสดงคุณภาพน้ำเฉลี่ยในแม่น้ำสายหลักพื้นที่ลุ่มน้ำชี 5 จังหวัด ประจำปี 2567

ผลการประเมินคุณภาพน้ำแหล่งน้ำตามดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index : WQI) ของแม่น้ำสายหลักในพื้นที่ลุ่มน้ำชี ทั้งหมด 31 จุดเก็บตัวอย่างน้ำผิวดิน คุณภาพน้ำของแม่น้ำสายหลักในเฉลี่ยทั้งปี 2567 อยู่ใน **เกณฑ์ดี** ร้อยละ 94 อยู่ใน **เกณฑ์พอใช้** ร้อยละ 6 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2566 พบว่ามีแนวโน้มดีขึ้น หรือเทียบได้กับมาตรฐานคุณภาพน้ำ จัดเป็นแหล่งน้ำประเภทที่ 2 เพื่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำ การประมง และ อุปโภคบริโภค เนื่องจากปีนี้ฝนตกมีปริมาณมาก น้ำในแม่น้ำต่างๆ มีคุณภาพค่อนข้างดี เนื่องจากปริมาณน้ำมากทุกลำน้ำ มีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2566

ตารางที่ 8 คุณภาพน้ำเฉลี่ยเทียบกับประเภทการใช้ประโยชน์คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ

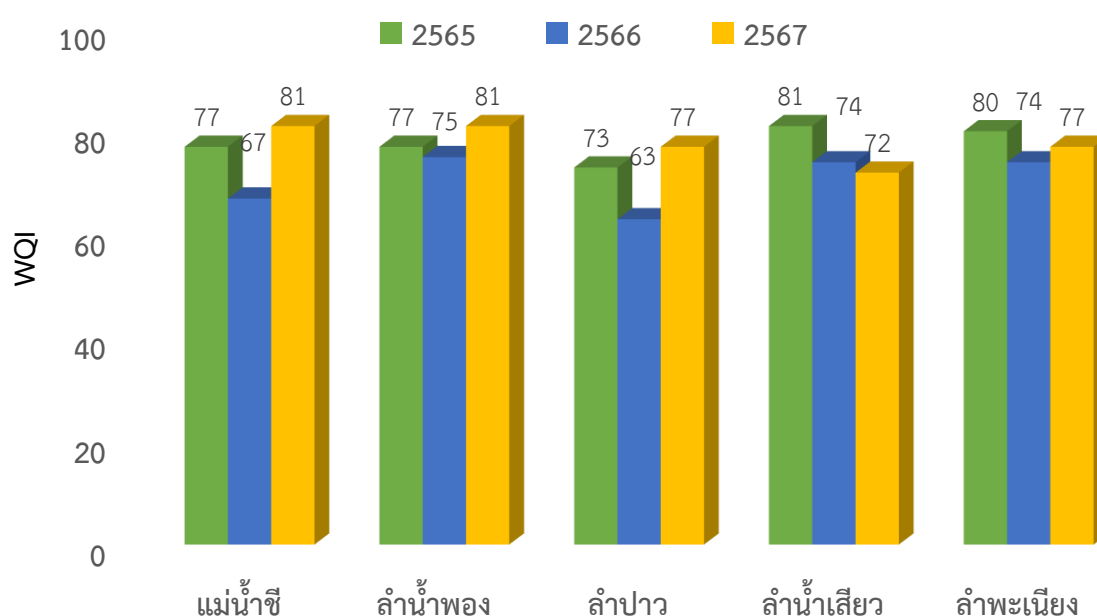
แม่น้ำ	ประเภทแหล่งน้ำตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ	ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำ (โดยเฉลี่ย)
		ปี 2567
1. ชี*	ประเภท 3	ประเภท 2
2. พอง*	ประเภท 3	ประเภท 2
3. ลำปาว**	ประเภท 2	ประเภท 2
4. เสียว***	ประเภท 2	ประเภท 2
5.ลำพะเนียง	ยังไม่มีประกาศ	ประเภท 2

* ประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง กำหนดประเภทของแหล่งน้ำในแม่น้ำพอง แม่น้ำชี แม่น้ำมูล และลำตะคอง ลงวันที่ 31 มีนาคม 2542

** ประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง กำหนดประเภทของแหล่งน้ำในลำปาว ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2551

*** ประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง กำหนดประเภทของแหล่งน้ำในลำเสียว ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2551

คุณภาพน้ำของแม่น้ำสายหลักแต่ละลำน้ำ เฉลี่ยทั้งปี 2567 อยู่ใน **เกณฑ์ดี** หรือเทียบได้กับมาตรฐานคุณภาพน้ำ จัดเป็นแหล่งน้ำประเภทที่ 2 เพื่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำ การประมง และ อุปโภคบริโภค โดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติและผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน

ภาพที่ 10 แผนที่แสดงดัชนีคุณภาพน้ำในลำน้ำหลัก ระหว่างปี 2565 – 2567

คุณภาพน้ำของแม่น้ำสายหลักแต่ละลำน้ำทั้ง 5 สาย ตั้งแต่ปี 2565-2567 พบว่า ในปี 2565 ลำน้ำหลักทั้ง 5 สาย มีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำตามดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) มีแนวโน้มที่ดีขึ้นอยู่ใน **เกณฑ์ ดี** ปี 2566 ลำน้ำหลัก 3 สาย ได้แก่ ลำน้ำพอง ลำน้ำเสียว และลำพะเนียง มีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำตามดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) อยู่ใน **เกณฑ์ ดี** ยกเว้น แม่น้ำชี และลำปาว มีคุณภาพน้ำลดลงอยู่ใน **เกณฑ์ พอใช้** และในปี 2567 ลำน้ำหลักทั้ง 5 สาย มีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำตามดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) มีแนวโน้มที่ดีขึ้นอยู่ใน **เกณฑ์ ดี**

ตารางที่ 9 คุณภาพน้ำผิวดินในพื้นที่ลุ่มน้ำในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานและควบคุมมลพิษที่ 10 ปี 2567

เกณฑ์คุณภาพน้ำ		แหล่งน้ำผิวดิน		
(คะแนน WQI)	ลุ่มน้ำโขง ตะวันออกเฉียงเหนือ	ลุ่มน้ำชี		ลุ่มน้ำมูล
 ดี (71-90)	-	แม่น้ำสายหลัก		แม่น้ำสายหลัก ลำน้ำเสียว (72)
		ลำน้ำพอง (81) ลำปาว (77)	ลำพะเนียง (77) แม่น้ำชี (81)	
 พอใช้ (61-70)	-	ลำน้ำสาขาและแหล่งน้ำนิ่ง		-
		ห้วยโจด (67)		
 เสื่อมโทรม (31-60)	-	ลำน้ำสาขาและแหล่งน้ำนิ่ง		-
		ปากบึงโจด (59)	บึงโจด (56)	
 เสื่อมโทรมมาก (0-30)	-	-		-

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI)

ที่มา: ส่วนการจัดการคุณภาพน้ำ อากาศ และเสียง 2567 ,สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

ปีงบประมาณ 2567 พื้นที่ตรวจพบคุณภาพน้ำใน **ลำน้ำสาขาและแหล่งน้ำนิ่ง** ในจังหวัดขอนแก่น คือ ห้วยโจด ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น คุณภาพน้ำเฉลี่ยอยู่ใน **เกณฑ์พอใช้** ส่วน ปากบึงโจด และบึงโจด ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น คุณภาพน้ำเฉลี่ยอยู่ใน **เกณฑ์เสื่อมโทรม**

นอกจากนี้ยังพบว่าความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำในบางพื้นที่ได้รับอิทธิพลจากหลายด้าน ได้แก่

- พื้นที่ที่มีแนวโน้มของความเค็มในแหล่งน้ำเพิ่มขึ้นจากการแพร่กระจายของเกลือจากดินเค็มตามธรรมชาติ ได้แก่ ห้วยเสียว บริเวณ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

- การปนเปื้อนของน้ำทิ้งชุมชนเขตเมืองส่งผลให้คลองสาขามีปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์ม (TCB และ FCB) มีการปนเปื้อนในปริมาณสูงมากและเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของโรคทางเดินอาหาร ในพื้นที่ชุมชนหนาแน่นเขตเมือง ได้แก่ แม่น้ำชี บริเวณ ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม ตำบลหัวขวาง และตำบลหนองบัว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ลำปาว บริเวณ ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ และตำบลนาดี อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ลำน้ำเสียว บริเวณ ตำบลหนองแสง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคามและ ตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนลำน้ำสาขาบริเวณพื้นที่ ปากบึงโจด ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

- ปริมาณความสกปรกในรูปบีโอดี (Biochemical Oxygen Demand) สูง ได้แก่ ลำน้ำพอง พื้นที่ตำบลพระลับ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ลำน้ำเสียว พื้นที่ตำบลสระคู อำเภอสวรรภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และลำพะเนียง พื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

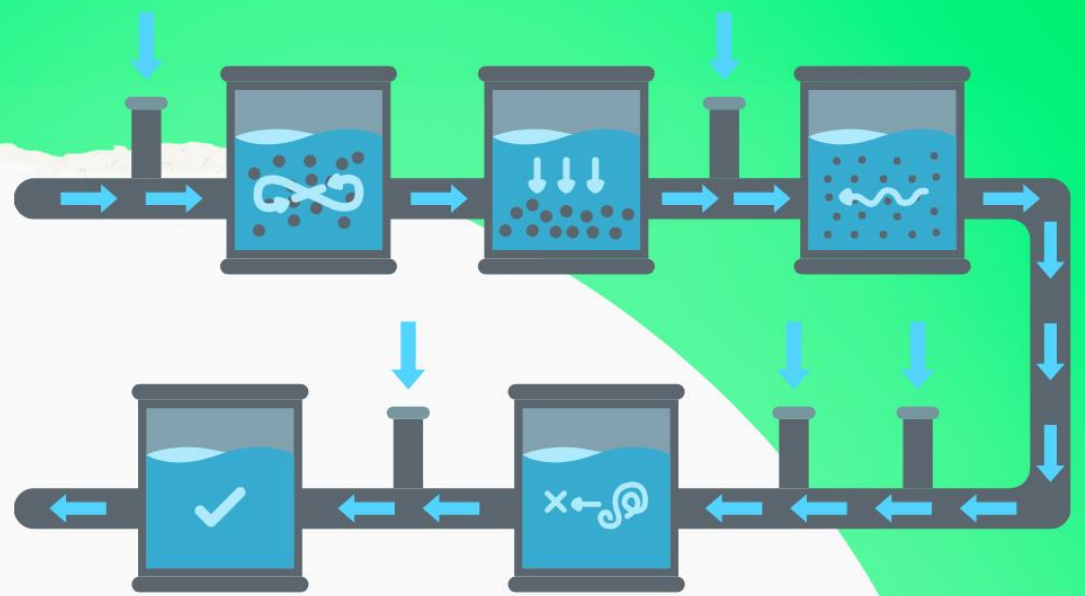
2.2 สภาพปัญหาและสาเหตุในพื้นที่

สภาพปัญหาของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพน้ำประกอบด้วย

1) การขยายตัวอย่างต่อเนื่องของชุมชนซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดการน้ำเสียอย่างเป็นระบบ หรือจัดการน้ำเสียจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงรางน้ำสาธารณะ

2) ด้านการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในพื้นที่ต้นน้ำ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ยาพารา เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นสาเหตุสำคัญก่อให้เกิดการชะล้างหน้าดินในช่วงฤดูฝนเพิ่มมากขึ้น

3) กิจกรรมด้านอุตสาหกรรมที่อาจส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมด้านการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมน้ำตาล การผลิตแอลกอฮอล์ การแปรรูปมันสำปะหลัง การผลิตกระดาศ เป็นต้น เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้น้ำปริมาณมาก มีความเกี่ยวเนื่องกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและชุมชน รวมถึงพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยและสารเคมีเพิ่มขึ้น เป็นต้น

สถานการณ์น้ำเสีย ชุมชน

3.1 สถานการณ์น้ำเสียชุมชน

สถานการณ์คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำที่ผ่านชุมชนเมืองในพื้นที่จังหวัดรับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 โดยเฉพาะจังหวัดที่มีเขต อปท. ที่เป็นที่ตั้งของแหล่งน้ำและลำห้วยไหลผ่าน พบว่าอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมาก ซึ่งเกิดจากการขยายพื้นที่อยู่อาศัยและเขตเศรษฐกิจในเขตของชุมชนเมือง ซึ่งทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างทิศทางของการพัฒนาเมืองและระบบโครงสร้างพื้นที่ที่จะมารองรับปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของเมือง ทำให้มีการระบายน้ำเสียชุมชนลงแหล่งน้ำสาธารณะที่อยู่ใกล้เขตเมือง ปริมาณน้ำเสียจากเขตชุมชนโดยจังหวัดกาฬสินธุ์มีปริมาณน้ำเสียเกิดขึ้นในเขตเมืองกว่า 43,051 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนรวมที่เกิดภายในจังหวัดเพียง 1 แห่ง รองรับน้ำเสียได้เพียง 14,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน จังหวัดขอนแก่นมีปริมาณน้ำเสียเกิดขึ้นในเขตเมืองกว่า 75,399 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนรวมที่เกิดภายในจังหวัดเพียง 2 แห่ง ที่ได้มีการเปิดดำเนินการ และอีก 2 แห่ง อยู่ระหว่างการก่อสร้าง ซึ่งรองรับน้ำเสียได้ 85,900 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน จังหวัดมหาสารคามมีปริมาณน้ำเสียเกิดขึ้นในเขตเมืองกว่า 18,488 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนรวมที่เกิดภายในจังหวัดเพียง 2 แห่ง และอีก 2 แห่ง อยู่ระหว่างการก่อสร้าง รองรับน้ำเสียได้เพียง 9,080 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดมีปริมาณน้ำเสียเกิดขึ้นในเขตเมืองกว่า 38,221 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และ จังหวัดหนองบัวลำภู ปริมาณน้ำเสียเกิดขึ้นในเขตเมืองกว่า 16,570 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน แต่ทั้งสองจังหวัดยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนรวมเกิดขึ้น รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 10 แสดงปริมาณน้ำเสียในพื้นที่ 5 จังหวัด กลุ่มน้ำชีตอนบน

จังหวัด	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนประชากรในเขตเทศบาล (คน) ¹	ปริมาณน้ำเสียในเขตเทศบาล (ลบ.ม./วัน) ²	ประสิทธิภาพการรองรับน้ำเสีย (ลบ.ม./วัน) ³
กาฬสินธุ์	967,463	287,007	43,051	14,000
ขอนแก่น	1,775,973	502,662	75,399	85,900
มหาสารคาม	938,060	123,255	18,488	8,080
ร้อยเอ็ด	1,283,728	254,811	38,221	0
หนองบัวลำภู	506,284	110,473	16,570	0
รวม	5,471,508	1,278,207	191,731	107,980

* ข้อมูลสถิติจำนวนประชากรทะเบียนราษฎรปี 2566 อ้างอิง สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ข้อมูลประชากรในเขตเมือง ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล

2. คำนวณจากอัตรา 0.15 ลูกบาศก์เมตร/คน/วัน ของอัตราการเกิดน้ำเสีย

3. ประสิทธิภาพการรองรับรวมของระบบบำบัดน้ำเสียทั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่จังหวัด (เปิดเดินระบบ+อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง)

3.2 สถานการณ์ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนและระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมกลุ่มอาคาร

ในปีงบประมาณ 2567 สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 ได้ติดตามประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนจำนวน 6 แห่ง ที่เปิดเดินระบบ พบว่า คุณภาพน้ำออกจากระบบบำบัดน้ำเสีย เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนที่เปิดเดินระบบ พบว่า ระบบบำบัดน้ำเสีย ทต. โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม พบค่าพารามิเตอร์ ความเป็นกรด-ด่าง (pH), สารแขวนลอย (SS) และ น้ำมันและไขมัน (Oil and Grease) เกินค่ามาตรฐาน มีค่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 11 แสดงระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนและระบบบำบัดน้ำเสียแบบกลุ่มอาคาร

จังหวัด	ระบบบำบัดน้ำเสีย	ประเภทระบบบำบัดน้ำเสีย	ปีที่เปิดระบบ	วงเงินก่อสร้าง (ล้านบาท)	ประสิทธิภาพการรองรับน้ำเสีย (ลบ.ม./ วัน)	ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบ (ลบ.ม./ วัน)**	ร้อยละน้ำเสียที่เข้าระบบ	ผลการประเมินคุณภาพน้ำทิ้งจากระบบฯ
กาฬสินธุ์	ทม.กาฬสินธุ์	AL	2551	207.50	14,000	8,500	60.7	ผ่านมาตรฐาน
ขอนแก่น	ทน.ขอนแก่น	AL	2545	1,171.70	78,000	26,000	33.3	ผ่านมาตรฐาน
	ทต.เขื่อนอุบลรัตน์	WL	2550	2.79	400	400	100	ผ่านมาตรฐาน
	ทม.บ้านไผ่	SP	-	106.96	2,500	ทบทวนการศึกษา	-	-
	ทม.ชุมแพ	SP	-	153.899	5,000	อยู่ระหว่างการก่อสร้าง คาดจะเสร็จปี 2568	-	-
มหาสารคาม	ทม.มหาสารคาม	SP	2552	250.14	4,200	4,200	100	ผ่านมาตรฐาน
	ทต.โกสุมพิสัย	SP	2546	21.396	1,500	130	8.7	ไม่ผ่าน (pH , SS และ O&G เกิน)
	ทต.บรือ	SP+WL	-	17.95	880	186	21.1	ผ่านมาตรฐาน
	ทต.วาปีปทุม	SP+WL	-	32	1,500	อยู่ระหว่างการก่อสร้าง คาดจะเสร็จปี 2568	-	-
ร้อยเอ็ด	(ยังไม่มีระบบ)	-	-	-	-	-	-	
หนองบัวลำภู	(ยังไม่มีระบบ)	-	-	-	-	-	-	
รวม	9 ระบบ	-	-	1,964.335	107,980		-	

* AL ระบบปอดเทียมอากาศ (Aerated Lagoon) SP ระบบบ่อบำบัด (Stabilization Pond) WLระบบบึงประดิษฐ์ (Constructed Wetland)

ที่มา: ส่วนแผนสิ่งแวดล้อม 2567 ,สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

ภาพที่ 11 แผนที่แสดงระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10

สถานภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน

1) ระบบบำบัดน้ำเสียที่ก่อสร้างแล้วเสร็จและเดินระบบแล้ว จำนวน 6 แห่ง ได้แก่

1.1) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นระบบปอดเทียมอากาศ (Aerated Lagoon) รองรับน้ำเสีย 14,000 ลบ.ม.ต่อ วัน ครอบคลุมพื้นที่บริการร้อยละ 40 ของพื้นที่เทศบาล เริ่มเดินระบบปี 2551 ปีงบประมาณ 2559-2561 เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ร่วมกับองค์การบริหารจัดการน้ำเสีย (อจน.) กระทรวงมหาดไทย ดำเนินโครงการปรับปรุงฟื้นฟูระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ วงเงินงบประมาณ 38.7 ล้านบาท โดยทำการฟื้นฟูระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำ และเปิดเดินระบบเต็มประสิทธิภาพอีกครั้งในช่วง มกราคม 2561 ปัจจุบันมีน้ำเสียเข้าระบบ 8,500 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 60.7 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสียของระบบ ซึ่งปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งยังไม่เต็มศักยภาพของระบบบำบัดน้ำเสียที่ออกแบบไว้ พบว่า คุณภาพน้ำออกจากระบบไม่เกินเกณฑ์มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชน

1.2) เทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นระบบปอดเทียมอากาศ (Aerated Lagoon) รองรับน้ำเสีย 78,000 ลบ.ม.ต่อ เริ่มเดินระบบปี 2545 และขยายระบบรวบรวมน้ำเสียในระยะที่สองแล้วเสร็จในปี 2551 ระบบบำบัดน้ำเสียวงเงินก่อสร้างรวมทั้งสิ้น 1,171.1 ล้านบาท ครอบคลุมพื้นที่บริการร้อยละ 80 ของพื้นที่เทศบาล บริหารจัดการระบบโดยเทศบาลนครขอนแก่น ปัจจุบันระบบรวบรวมน้ำเสียสามารถรวบรวมน้ำเสียเข้าระบบเพียง 26,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ซึ่งปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดน้ำเสีย มีปริมาณค่อนข้างน้อย ทั้งที่เทศบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาปริมาณตะกอนที่สะสมภายในสถานีสูบน้ำทิ้งที่ เป็นสาเหตุทำให้ปั๊มสูบน้ำไม่สามารถทำงานได้เต็มศักยภาพแล้ว โดยเทศบาลอยู่ระหว่างดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อหาสาเหตุที่ปริมาณน้ำเสียจากเขตชุมชนไหลเข้าระบบบำบัดน้ำเสียที่ยังคงมีปริมาณค่อนข้าง

น้อย เทศบาล ได้ประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยว่าจ้างห้องปฏิบัติการเอกชนตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำเข้าและออกจากระบบเป็นประจำทุกเดือน ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียฯ ตามเกณฑ์มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชน พบว่า น้ำออกจากระบบมีค่าไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน

1.3) เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เป็นระบบบึงประดิษฐ์ (Constructed Wetland) รองรับน้ำเสีย 400 ลบ.ม.ต่อวัน วงเงินก่อสร้าง 2.79 ล้านบาท เริ่มเดินระบบเมื่อปี 2550 ครอบคลุมพื้นที่บริการร้อยละ 33 ของพื้นที่เทศบาล บริหารจัดการระบบโดยเทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ ปัจจุบันระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนของ ทต. เขื่อนอุบลรัตน์ มีปริมาณน้ำเสียที่ไหลเข้าระบบเต็มศักยภาพที่ออกแบบไว้ 400 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ปัจจุบันไม่ได้มีการเดินระบบสูบน้ำเข้าบำบัดน้ำเสียแบบบึงประดิษฐ์ ทำให้น้ำเสียจากชุมชนที่ยังมีการไหลลงบ่อรวบรวมน้ำเสีย มีการระบายลงสู่บ่อรองรับน้ำเสียแบบบ่อฝังโดยตรงโดยยังไม่ได้มีการบำบัด นอกจากนี้ยังพบว่า ระบบบำบัดขาดการดูแลบำรุงรักษาทำให้อยู่ในสภาพที่ค่อนข้างทรุดโทรม ทำให้ต้นพืชในบ่อบึงประดิษฐ์แห้งตาย และขาดการตรวจสอบประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเทศบาล ยังไม่ได้มีแผนงานในการปรับปรุงระบบบำบัดเนื่องจากผลการพิจารณากรณีการขอใช้พื้นที่บริเวณที่ก่อสร้างระบบบำบัดของ อบต.เขื่อนอุบลรัตน์ ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียฯ ตามเกณฑ์มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชน พบว่า น้ำออกจากระบบมีค่าไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน

1.4) เทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นระบบบ่อฝัง (Stabilization Pond) รองรับน้ำเสีย 4,200 ลบ.ม.ต่อวัน วงเงินก่อสร้าง 250.75 ล้านบาท เริ่มเดินระบบเมื่อปี 2552 บริหารจัดการระบบโดยเทศบาลเมืองมหาสารคาม ปัจจุบันมีน้ำเสียเข้าระบบเต็มศักยภาพของระบบ เทศบาลได้รับการจัดสรรงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ปีงบประมาณ 2567 งบเงินงบประมาณ 152 ล้านบาท โครงการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียส่วนขยายระยะที่ 3 เพื่อขยายเขตแนวท่อรวบรวมน้ำเสียจากเขตชุมชน และเพิ่มศักยภาพบ่อรองรับของระบบบำบัดน้ำเสีย แต่เนื่องจากโครงการยังไม่ได้มีการตั้งวงเงินงบประมาณภายในปี 2567 ทำให้โครงการมีความล่าช้ายังไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างโครงการส่วนขยายระยะที่ 3 ได้ในปี 2567 ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียฯ โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ตามเกณฑ์มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชน พบว่า น้ำออกจากระบบมีค่าไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน

1.5) เทศบาลตำบลโกสุมพิสัย อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นระบบบ่อฝัง (Stabilization Pond) รองรับน้ำเสีย 1,500 ลบ.ม.ต่อวัน วงเงินก่อสร้าง 21.396 ล้านบาท เริ่มเดินระบบเมื่อปี 2546 ครอบคลุมพื้นที่บริการร้อยละ 35 ของพื้นที่เทศบาล ระบบประสบปัญหาน้ำท่วมระบบบำบัดน้ำเสียอยู่บ่อยครั้ง ปัจจุบันมีน้ำเสียเข้าระบบเพียง 130 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 8.7 ซึ่งปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดน้ำเสีย มีปริมาณค่อนข้างน้อยมาก เนื่องจากรวบรวมน้ำเสียเข้าสู่สถานีสูบน้ำยังไม่ครอบคลุมพื้นที่และเครื่องสูบน้ำในสถานีสูบน้ำบางตัวชำรุด ทำให้ปริมาณน้ำเสียที่สูบน้ำเข้าระบบบำบัดไม่สามารถทำได้เต็มศักยภาพของระบบ จึงทำให้มีน้ำเสียชุมชนบางส่วนไม่สามารถไหลเข้าสู่ระบบบำบัดได้ โดยน้ำเสียบางส่วนได้มีการไหลย้อนออกจากสถานีสูบน้ำไหลระบายลงแม่น้ำชีโดยไม่ได้รับการบำบัด ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียฯ โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ตามเกณฑ์มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชน พบว่า น้ำออกจากระบบมีค่าสารแขวนลอย (SS) และน้ำมัน (Oil and Grease) เกินเกณฑ์มาตรฐาน

1.6) เทศบาลตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เป็นระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนแบบบ่อปรับเสถียรและบึงประดิษฐ์ รองรับน้ำเสียได้ 880 ลบ.ม.ต่อวัน วงเงินก่อสร้าง 17.950 ล้านบาท ระบบรวบรวมน้ำเสียเทศบาลตำบลบรบือเป็นระบบรวบรวมน้ำเสียแบบท่อรวม (Combined System) พื้นที่

ให้บริการบำบัดน้ำเสียครอบคลุม 5.2 ตร.กม. หรือคิดเป็นร้อยละ 100 ของพื้นที่เทศบาลทั้งหมด (5.2 ตร.กม.) ซึ่งครอบคลุมบริเวณชุมชนหนาแน่น ปัจจุบันมีน้ำเสียเข้าระบบเฉลี่ย 186 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 21 โดยปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดน้ำเสีย มีปริมาณค่อนข้างน้อยมาก เนื่องจากรวบรวมน้ำเสียเข้าสู่สถานีสูบน้ำยังไม่ครอบคลุมแนวท่อน้ำเสียจากพื้นที่เขตชุมชน ทำให้ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดไม่สามารถทำได้เต็มศักยภาพของระบบ เทศบาลยังไม่ได้มีการเก็บน้ำจากระบบบำบัดน้ำเสีย เพื่อวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพ และพบว่าระดับการไหลของน้ำในระบบยังไม่เป็นไปตามที่ออกแบบไว้ ทำให้น้ำไม่ไหลเข้าไปบึงประดิษฐ์ ทำให้ต้นพืชแห้งตาย และยังพบว่าขอบบ่อบำบัดและถนนทางเข้าระบบบำบัดมีสภาพดินทรุด เทศบาลบาลอยู่ระหว่างการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการปรับปรุง ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียฯ โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ตามเกณฑ์มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชน พบว่ามีค่าไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน

2) ระบบบำบัดน้ำเสียรวมที่อยู่ระหว่างขั้นตอนการดำเนินการก่อสร้าง จากงบภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด จำนวน 3 แห่ง ได้แก่

2.1) เทศบาลเมืองบ้านไผ่ เป็นระบบบ่อผึ่ง (Stabilization Pond) รองรับน้ำเสีย 2,500 ลบ.ม.ต่อวัน ครอบคลุมพื้นที่บริการ ร้อยละ 40 ของพื้นที่เทศบาล เทศบาลเมืองบ้านไผ่ ได้รับงบประมาณในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดในปีงบประมาณ 2556 วงเงิน 99 ล้านบาท ในการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชนแบบบ่อปรับเสถียร รองรับปริมาณน้ำเสียได้ 2,500 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน เพื่อบำบัดน้ำเสียในเขตเมืองก่อนระบายลงสู่ลำห้วยจิก ปัจจุบันการก่อสร้างยังไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จ เนื่องจากอยู่ระหว่างการพิจารณาดี การยกเลิกสัญญาการก่อสร้าง ซึ่งเทศบาลอยู่ระหว่างการหารือแนวทางการแก้ไข กับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2) เทศบาลตำบลวาปีปทุม เป็นระบบบ่อผึ่ง (Stabilization Pond) ผสมบึงประดิษฐ์ รองรับน้ำเสีย 1,500 ลบ.ม.ต่อวัน โครงการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชนรวม ของเทศบาลตำบลวาปีปทุม ได้รับการสนับสนุนงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 วงเงินงบประมาณ 29.59 ล้านบาท ในการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชนแบบระบบบ่อปรับเสถียร ผสมบึงประดิษฐ์ รองรับน้ำเสียได้ประมาณ 1,500 ลบ.ม.ต่อวัน สามารถรวบรวมน้ำเสียได้ร้อยละ 80 ของพื้นที่รับน้ำเสียในเขตเมืองของเทศบาล เพื่อบำบัดน้ำเสียก่อนระบายลงสู่อ่างเก็บน้ำห้วยจอกขวาง ซึ่งเป็นเขตชลประทานโครงการเริ่มทำสัญญาการก่อสร้างวันที่ 27 เม.ย.2565 – 21 ก.ค. 2566 ระยะเวลาการก่อสร้าง 450 วัน โดย กิจการร่วมค้าเพชรลอย เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง ศูนย์บริการเทคโนโลยีสารสนเทศและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นผู้ควบคุมงาน ปัจจุบันการก่อสร้างสามารถดำเนินการได้ประมาณ 49% ซึ่งมีความล่าช้ากว่าแผนที่กำหนดกว่า 400 วัน เนื่องจาก 1.ปัญหาสภาพหน้างานจริงมีการเปลี่ยนแปลงไม่สามารถก่อสร้างได้ตามแบบเดิม 2. ปัญหาสภาพหน้างานทำงานลำบากในช่วงฤดูฝน 3. ปัญหาการขาดสภาพคล่องของผู้รับเหมา ซึ่งเทศบาลจะได้หารือและแก้ไข ร่วมกับผู้รับเหมาและผู้ควบคุมงานต่อไป โดยคาดว่าจะการก่อสร้างโครงการจะดำเนินการก่อสร้างเสร็จภายในอีก 2-3 เดือนนี้

2.3) เทศบาลเมืองชุมแพ เป็นระบบบ่อผึ่ง (Stabilization Pond) ผสมบึงประดิษฐ์ รองรับน้ำเสียประมาณ 5,000 ลบ.ม.ต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 70 ของพื้นที่ วงเงิน 153.899 ล้านบาท ในการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชนแบบระบบบ่อปรับเสถียร และบ่อบ่ม รองรับน้ำเสียได้ประมาณ 5,000 ลบ.ม.ต่อวัน โดยมีสถานีสูบน้ำเพื่อรวบรวมน้ำเสียตามแนวท่อรวบรวมน้ำเสียในเขตเทศบาลจำนวน 10 สถานี สามารถรวบรวมน้ำเสียได้ร้อยละ 70 ของพื้นที่รับน้ำเสียในเขตเมืองของเทศบาล เพื่อบำบัดน้ำเสียก่อนระบายลงสู่หนองแซงกระเทิบโครงการเริ่มทำสัญญาการก่อสร้างวันที่ 27 ส.ค.2565–23 ธ.ค. 2567 ระยะเวลาการก่อสร้าง

850 วัน โดย บริษัท แชนเทค เซ็นเตอร์ จำกัด เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง บริษัท ซีพีเอส คอนซัลแตนท์ จำกัด เป็นผู้ควบคุมงาน ปัจจุบันการก่อสร้างสามารถดำเนินการได้ประมาณ 59.63% ซึ่งเหลือระยะเวลาก่อสร้างตามสัญญาอีก 200 วัน โดยคาดว่าโครงการจะเริ่มเดินระบบได้ช่วงต้นปี 2568 ซึ่ง สคพ.10 ได้ให้ข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรและงบประมาณในการบริหารจัดการระบบบำบัดฯ เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำเพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบบำบัด

3.3 การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมตามพื้นที่เป้าหมายในการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 ของประเทศ ได้แก่

ตารางที่ 12 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป้าหมายในการขับเคลื่อนให้มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน

ระยะเร่งด่วน (2561-2567)	ระยะกลาง (2567-2573)	ระยะยาว (2573-2580)
1) รายชื่อพื้นที่เป้าหมายในการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของจังหวัดกาฬสินธุ์		
ทต. กมลาไสย ทต. สมเด็จ ทต.ยางตลาด ทม.กุฉินารายณ์	ทต.หนองกุงศรี ทต.ห้วยโพธิ์ ทต.บัวบาน ทต.ห้วยคำ	ทต.หลุบ ทต.ดงลิง ทต.นาขาม ทต.นาพัน ทต.กุดสิม
2) รายชื่อพื้นที่เป้าหมายในการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของจังหวัดขอนแก่น		
ทม.ชุมแพ (อยู่ระหว่างก่อสร้าง) ทม.บ้านเป็ด	ทต.ท่าพระ ทต.ชนบท ทม.ศิลา ทต.พระลับ ทม.บ้านทุ่ม ทต.บ้านค้อ ทม.กระนวน ทต.เขาสวนกวาง ทต.นาจาน	ทต.ม่วงหวาน ทต.สะอาด ทต.โนนท่อน ทต.สำราญ ทต.ยางคำ ทต.น้ำพอง ทต.หนองสองห้อง
3) รายชื่อพื้นที่เป้าหมายในการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของจังหวัดมหาสารคาม		
-	ทต.ขามเรียง ทต.ท่าขอนยาง ทต.เชียงยืน ทต.พยัคฆภูมิพิสัย	อบต.ท่าสองคอน ทต.นาตูน ทต.นาเชือก อบต.แก้ง
4) รายชื่อพื้นที่เป้าหมายในการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของจังหวัดร้อยเอ็ด		
-	ทต.เสลภูมิ ทต.เกาะแก้ว	ทต.เกษตรวิสัย ทม.เมืองร้อยเอ็ด ทต.โพนทอง

ระยะเร่งด่วน (2561-2567)	ระยะกลาง (2567-2573)	ระยะยาว (2573-2580)
5) รายชื่อพื้นที่เป้าหมายในการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของจังหวัดหนองบัวลำภู		
-	ทต.นากลาง	ทต.สุวรรณคูหา ทต.หนองเรือ ทต.โนนสัง ทต.จอมทอง ทต.โนนสะอาด ทต.ฝั่งแดง ทม.หนองบัวลำภู

ที่มา: คู่มือพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2561-2580 , กรมควบคุมมลพิษ

3.4) ปัญหาอุปสรรคในการจัดการปัญหาน้ำเสียในพื้นที่

1) ระบบรวบรวมน้ำเสียชุมชนยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนส่วนใหญ่ ทำให้รวบรวมน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนได้ต่ำกว่าความสามารถระบบบำบัดน้ำเสียที่ออกแบบไว้ รวมทั้งน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบฯ และพบว่ามีความคืบหน้าการบำบัดน้ำเสียระบบค่อนข้างต่ำกว่าที่ออกแบบไว้ค่อนข้างมาก

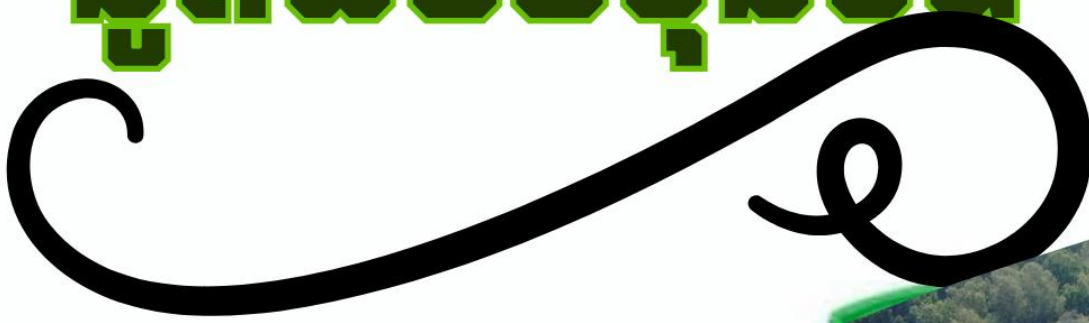
2) งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บางแห่งยังไม่มี การจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และทุกแห่งที่มีการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียชุมชนไปแล้วแต่ก็ยังมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียได้ต่ำ

3) ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน เนื่องจากผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดองค์ความรู้ จำนวนเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานระบบฯ ไม่เพียงพอ ขาดการเดินระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน และวางแผนการซ่อมบำรุงอย่างต่อเนื่อง และขาดการจัดเก็บข้อมูลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งผู้บริหารเองยังไม่ให้ความสำคัญและน้ำหนักเทียบเท่ากับงานบริหารจัดการระบบสาธารณูปโภคอื่นๆ

4) ชุมชนระดับเทศบาลเมืองอื่นๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่เห็นความสำคัญในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้มีการระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำโดยไม่ผ่านการบำบัดและทำให้แหล่งน้ำเสื่อมโทรม แม้ว่าจะมีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายการจัดการน้ำเสียชุมชน แต่ก็ยังไม่มี การดำเนินงานจัดการน้ำเสีย เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการจัดการน้ำเสีย รวมทั้งขาดความพร้อมและงบประมาณในการดำเนินงานวางแผน เช่น การจัดหาและจัดซื้อที่ดิน การจัดทำ FS/DD

สถานการณ์ขยะ มูลฝอยชุมชน

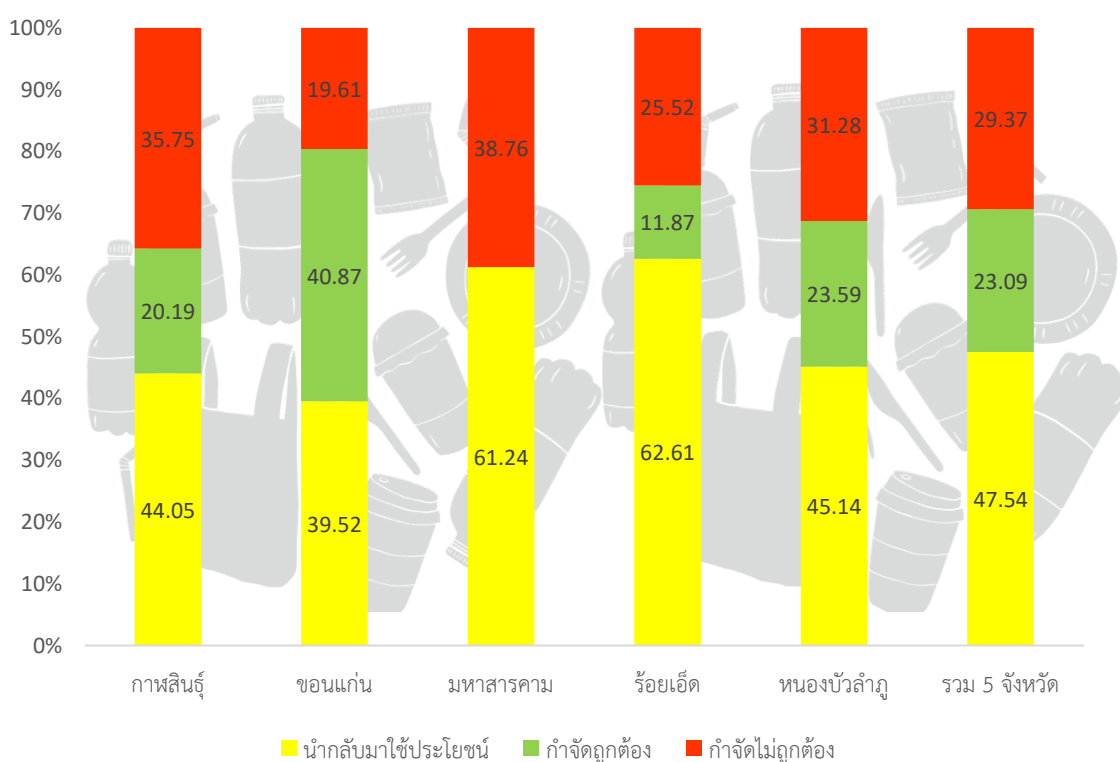
4.1 สถานการณ์ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชน

ปี 2567 ในพื้นที่ 5 จังหวัดรับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 786 แห่ง มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้น 3,651.61 ตันต่อวัน มีปริมาณขยะมูลฝอยที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง 842.17 ตันต่อวัน (ร้อยละ 23.06) ปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดไม่ถูกต้อง 998.42 ตันต่อวัน (ร้อยละ 27.34) ส่วนปริมาณขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ 1,811.02 ตันต่อวัน (ร้อยละ 49.60) โดยจังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นมากที่สุด คือ จังหวัดขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และ หนองบัวลำภู ตามลำดับ และจังหวัดที่มีสัดส่วนขยะมูลฝอยได้รับการจัดการถูกต้องมากที่สุด คือ จังหวัดขอนแก่น ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนปี พ.ศ. 2567

จังหวัด	จำนวน อปท. (แห่ง)	ปริมาณ ขยะมูลฝอย ที่เกิดขึ้น ปี 2567 (ตัน/วัน)	ปริมาณ ขยะมูลฝอย ที่กำจัด อย่าง ถูกต้อง (ตัน/วัน)	ปริมาณ ขยะมูลฝอย ที่นำกลับมา ใช้ประโยชน์ (ตัน/วัน)	ขยะมูลฝอย ที่ได้รับการจัดการ ถูกต้อง		ขยะมูลฝอย ที่จัดการ ไม่ถูกต้อง	
					ปริมาณ (ตัน/วัน)	ร้อยละ	ปริมาณ (ตัน/ วัน)	ร้อยละ
กาฬสินธุ์	150	529.86	107.00	233.41	340.41	64.25	189.45	35.75
ขอนแก่น	224	1,389.72	567.98	549.24	1,117.22	80.39	272.5	19.61
มหาสารคาม	142	594.21	-	363.88	363.88	61.24	230.33	38.76
ร้อยเอ็ด	203	863.56	102.50	540.70	643.2	74.48	220.36	25.52
หนองบัวลำภู	67	274.26	64.69	123.79	188.48	68.72	85.78	31.28
รวม	786	3,651.61	842.17	1,811.02	2,653.19	72.66	998.42	27.34

ที่มา: ส่วนจัดการกากของเสียและสารอันตราย 2567, สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

ภาพที่ 12 สัดส่วนปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่ได้รับการจัดการรายจังหวัด ปี 2567

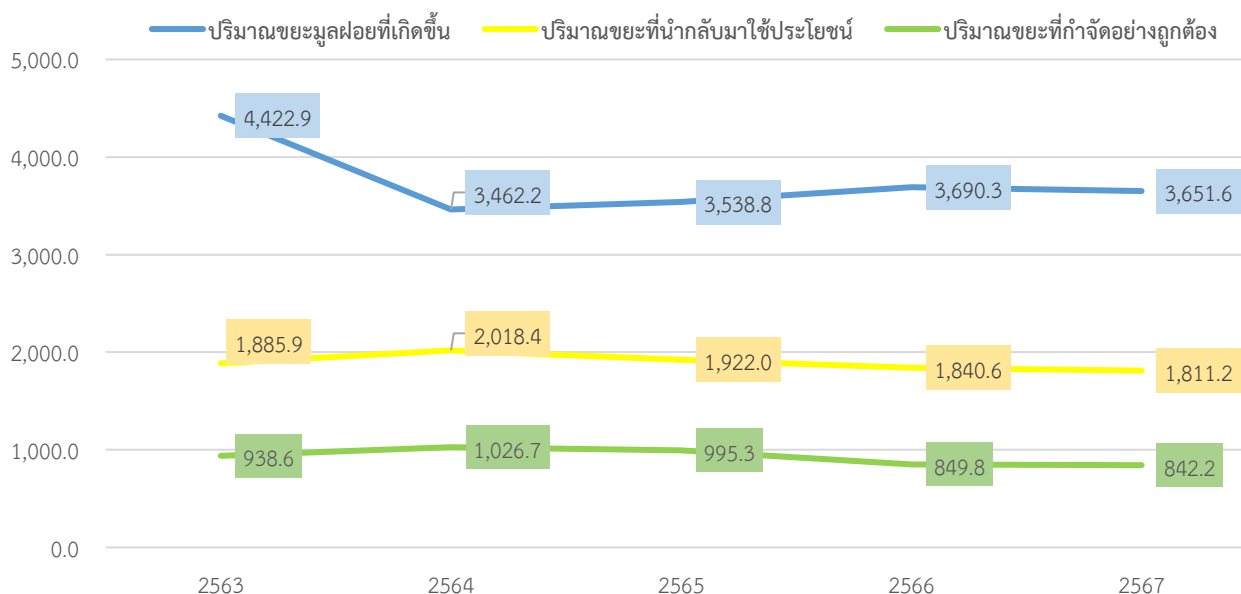
ข้อมูลปริมาณขยะเกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และหนองบัวลำภู ขยะกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ และขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ในรอบ 5 ปี (พ.ศ. 2563-2567) แสดงดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชน ปี พ.ศ. 2563-2567

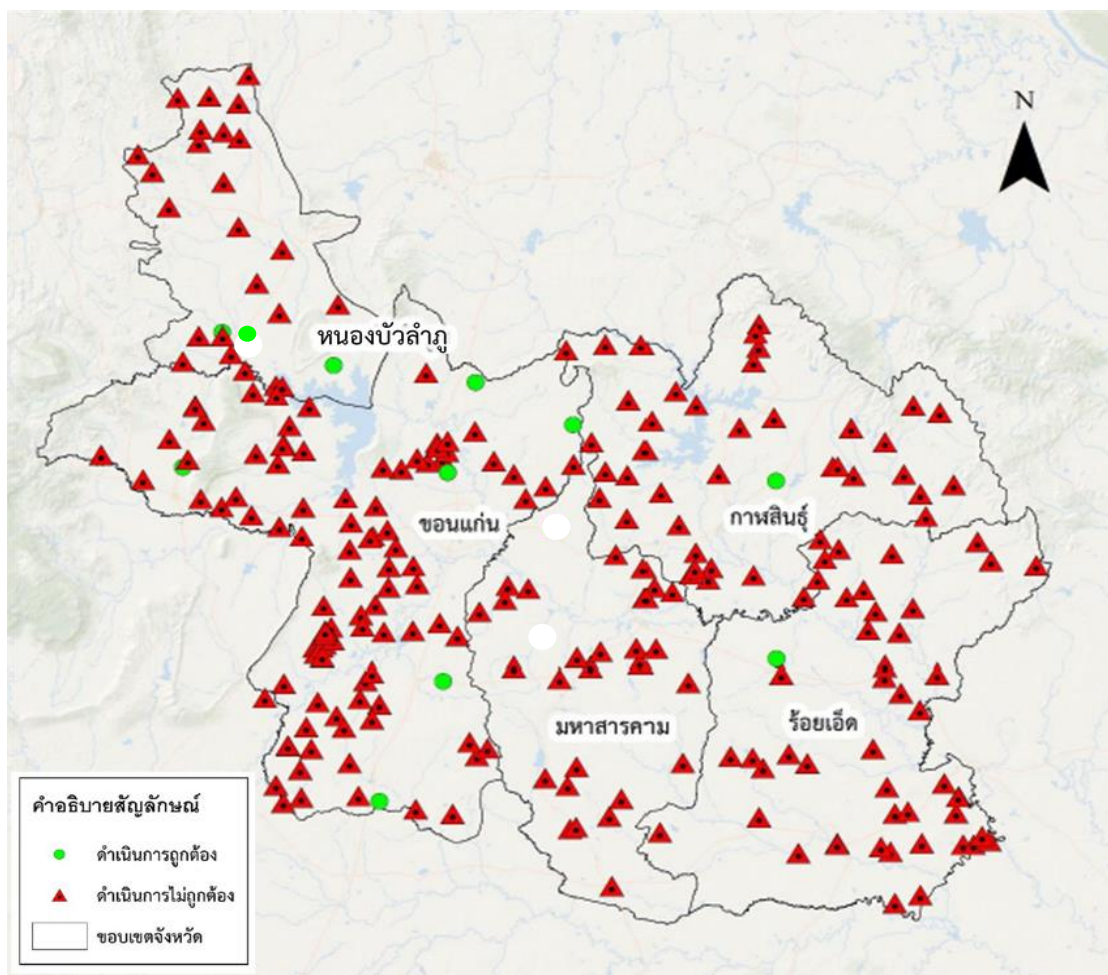
ปี	ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น	ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์		ปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	
	(ตัน/วัน)	(ตัน/วัน)	ร้อยละ	(ตัน/วัน)	ร้อยละ
2563	4,422.9	1,885.9	42.64	938.6	21.22
2564	3,462.2	2,018.4	58.30	1,026.7	29.65
2565	3,538.8	1,922.0	54.31	995.3	28.13
2566	3,690.3	1,840.6	49.88	849.8	23.03
2567	3,651.6	1,811.0	49.60	842.2	23.06

ที่มา: ส่วนจัดการกากของเสียและสารอันตราย 2567, สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

จากการประเมินปริมาณและสำรวจข้อมูลขยะมูลฝอยในพื้นที่ในรอบปี 2563 -2567 พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยต่างๆ ในปี 2563 จำนวน 4,422.9 ตัน/วัน ลดลงเป็น 3,651.6 ตัน/วัน ในปี 2567 ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากประเทศไทยได้กำหนดนโยบายให้การจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 พร้อมทั้งกำหนด Road map การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอยตกค้างในพื้นที่วิกฤต (ขยะเก่า) สร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม (ขยะใหม่) เน้นการแปรรูปเป็นพลังงานไฟฟ้า การวางระเบียบมาตรฐานการบริหารจัดการขยะ และการสร้างวินัยคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน เน้นการลด คัดแยกขยะที่ต้นทาง จึงทำให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ปริมาณขยะที่กำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และปริมาณขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่มีระบบกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ แต่บริหารจัดการแบบไม่ถูกต้องเพิ่มมากขึ้น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่ง ไม่กรอกข้อมูลหรือกรอกข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ในระบบสารสนเทศการจัดการขยะมูลฝอย (มฟ 2) ไม่ครบถ้วน ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ลดลง ดังตารางที่ 14 และภาพที่ 13

ภาพที่ 13 แนวโน้มปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนในช่วงปี 2561-2566

ภาพที่ 14 สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และ นongบัวลำภู มีทั้งสิ้นรวม 275 แห่ง โดยเป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักวิชาการจำนวน 10 แห่ง และสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องจำนวน 265 แห่ง โดยมีรายละเอียดแยกรายจังหวัดตามตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่รับผิดชอบ รายจังหวัด

จังหวัด	สถานที่กำจัดขยะถูกต้อง (แห่ง)	สถานที่กำจัดขยะ ไม่ถูกต้อง (แห่ง)	ปิด (แห่ง)
กาฬสินธุ์	1	43	-
ขอนแก่น	5	122	2
มหาสารคาม	-	27	1
ร้อยเอ็ด	1	47	-
หนองบัวลำภู	3	23	-
รวม	10	262	3

ที่มา: ส่วนจัดการกากของเสียและสารอันตราย 2567,สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ในพื้นที่รับผิดชอบ 5 จังหวัด ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ต้องหลักวิชาการ จำนวน 11 แห่ง ประกอบด้วย โรงงานแปรรูปขยะเป็นพลังงานไฟฟ้า จำนวน 1 แห่ง โรงงานแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิง RDF จำนวน 1 แห่ง ระบบฝังกลบกึ่งใช้อากาศ (Semi-aerobic Landfill) จำนวน 1 แห่ง และระบบกำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล จำนวน 8 แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ จำนวน 842.17 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 23.06 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ ยังมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ 262 แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดจำนวน 998.42 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 27.34 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทั้งหมด

ตารางที่ 16 สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ต้องหลักวิชาการ ปี 2567

พื้นที่	ระบบกำจัดขยะ ที่ถูกหลัก สุขาภิบาล	จำนวน อปท. รวม MOU * (แห่ง)	จำนวน อปท. ที่ นำขยะมากำจัด (แห่ง) รวม อปท. หลัก	ปริมาณขยะมูล ฝอย ที่กำจัด ถูกต้อง (ตัน/วัน)
1. โรงไฟฟ้าขยะ ทน.ขอนแก่น	โรงไฟฟ้าจากขยะ	33 อปท. 3 อำเภอ	28 อปท. 2 หน่วยงาน	441.60
2. ทม.กาฬสินธุ์	ผสมผสาน	63 อปท. 7 อำเภอ	40 อปท. 1 หน่วยงาน	107.0
3. ทม.เมืองพล	ฝังกลบ	33 อปท. 4 อำเภอ	15 อปท. 2 หน่วยงาน	33.05
4. ทม.บ้านไผ่	ฝังกลบ	34 อปท. 5 อำเภอ	11 อปท.	40.03
5. ทม.ชุมแพ	ฝังกลบ	32 อปท. 4 อำเภอ	3 อปท.	29.88
6. ทต.น้ำพอง	ฝังกลบ	19 อปท. 3 อำเภอ	3 อปท. 1 หน่วยงาน	23.42
7. ทต.โนนสัง	ฝังกลบ	11 อปท.	8 อปท. 1 หน่วยงาน	13.29
8. ทต.นากลาง	ฝังกลบ	16 อปท. 2 อำเภอ	26 อปท. 1 หน่วยงาน	21.40
9. ทต.โนนสูง เปลือย	ฝังกลบ	14 อปท.	18 อปท. 1 หน่วยงาน	30.00
10. ทม.ร้อยเอ็ด	RDF	9 อปท.	10 อปท. 2 หน่วยงาน	100.00
11. ทต.ชัยวาปี	ฝังกลบกึ่งใช้ อากาศ	-	-	2.5
รวมทั้งสิ้น		351	67	842.17

หมายเหตุ : * จำนวน อปท. ที่ร่วมลงนาม MOU ตามการแบ่งกลุ่มพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวม ภายใต้แผนบริหารการจัดการขยะมูลฝอยของแต่ละจังหวัด (พ.ศ. 2558-2562)

ในปี 2561 กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดกลุ่มพื้นที่ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย (Clusters) ของอปท. ทั่วประเทศออกเป็น 324 Clusters แต่ในปี 2567 เพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและเหมาะสมกับการลงทุนของภาคเอกชนมากขึ้น ตามนโยบายแปรรูปให้เป็นพลังงาน โดยเน้นให้เอกชนมาลงทุน จึงมีการปรับลดกลุ่มพื้นที่ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย (Clusters) ให้เหลือเพียง 247 Clusters โดยในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และหนองบัวลำภู จำนวน 20 กลุ่มพื้นที่ รวมจำนวน อปท. 636 แห่งจาก อปท. ทั้งหมด 787 แห่ง ครอบคลุมจำนวน อปท. เพียงร้อยละ 80.81 ดังตารางที่ ซึ่งยังไม่ครอบคลุม อปท. ทั้งหมด จึงควรมีการทบทวนจำนวน อปท. และปริมาณขยะที่นำมากำจัดของแต่ละกลุ่มพื้นที่ให้สอดคล้องกับความเป็นไปได้ของนโยบายแปรรูปให้เป็นพลังงาน และครอบคลุม จำนวนอปท. ทั้งหมดในพื้นที่

ตารางที่ 17 กลุ่มพื้นที่ในการจัดการขยะมูลฝอยของ อปท. ในพื้นที่จังหวัด ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และหนองบัวลำภู

จังหวัด	จำนวน อปท. ทั้งหมด	จำนวน อปท. ที่มี การเก็บขนขยะ	จำนวน Cluster	จำนวน อปท. ที่รวมกลุ่ม	คาดการณ์ ปริมาณขยะ (ตัน)
ขอนแก่น	224	164	1. ทน.ขอนแก่น	42	447.00
			2. ทม.กระนวน	33	70.00
			3. ทม.ชุมแพ	63	127.00
			4. ทม.บ้านไผ่	39	108.00
			5. ทม.เมืองพล	47	83.00
รวม				224	835.00
กาฬสินธุ์	150	114	1. ทม.กาฬสินธุ์	56	241.89
			2. ทต.กมลาไสย	94	523.86
รวม				150	765.75
มหาสารคาม	142	63	1. ทม.มหาสารคาม	32	190.20
			2. ทต.เชียงยืน	12	33.19
			3. ทต.บรบือ	32	155.70
			4. ทต.วาปีปทุม	21	2.70
			5. ทต.พยัคฆภูมิสิสัย	22	107.30
			6. ทต.โพนทอง	19	105.67
รวม				138	594.76
ร้อยเอ็ด	203	68	1. ทม.ร้อยเอ็ด	9	89.00
			2. อบจ.ร้อยเอ็ด	48	379.00
รวม				57	468.00
หนองบัวลำภู	68	63	1. ทม.หนองบัวลำภู	17	48.96
			2. ทต.โนนสัง	11	14.15
			3. ทต.นาแก	16	26.23
			4. ทต.โนนสูงเปลือย	14	28.12
			5.ทต.สุวรรณคูหา	9	33.43
รวม				67	150.89
รวม	787	472	20	636	2,814.40

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู, ปี 2567

4.2 การเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบการปนเปื้อนจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย

การดำเนินการตรวจสอบคุณภาพน้ำชะขยะ น้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน ในบริเวณสถานที่กำจัดขยะ และบริเวณใกล้เคียง เพื่อเฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบการปนเปื้อนน้ำชะขยะจากสถานที่กำจัดขยะ และใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผลกระทบและวิเคราะห์ความรุนแรงของปัญหาการปนเปื้อนของน้ำชะขยะที่มีโอกาสปนเปื้อนออกสู่ภายนอก โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ หรือที่มีระดับน้ำใต้ดินสูง (สังเกตจากการมีน้ำขังอยู่ในบ่อเททิ้งขยะตลอดทั้งปี) พื้นที่ที่มีน้ำชะขยะไหลออกภายนอก พื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งชุมชน หรือพื้นที่เกษตรที่อาจได้รับผลกระทบจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ได้คัดเลือกสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 5 แห่ง (ตารางที่ 18) อยู่ในพื้นที่เทศบาลเมือง 1 แห่ง และเทศบาลตำบล 4 แห่ง ซึ่งสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการและตรวจวัดคุณภาพน้ำภาคสนาม และตรวจวัดคุณภาพอากาศ ณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 5 แห่ง โดยทำการเก็บตัวอย่างน้ำทั้งหมด 21 ตัวอย่าง ได้แก่ น้ำผิวดิน 10 ตัวอย่าง น้ำใต้ดิน 5 ตัวอย่าง และน้ำชะขยะ 6 ตัวอย่าง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 18 สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบการปนเปื้อน จำนวน 5 แห่ง

จังหวัด	สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย	จำนวนจุดเก็บตัวอย่าง		
		น้ำผิวดิน	น้ำใต้ดิน	น้ำชะขยะมูลฝอย
กาฬสินธุ์	ทม.ภูนิารายณ์	2	1	1
กาฬสินธุ์	ทต.กุดสิม	2	-	2
ขอนแก่น	ทต.หนองเรือ	2	2	1
มหาสารคาม	ทต.เชียงยืน	2	1	1
ร้อยเอ็ด	ทต.เสลภูมิ	2	1	1
รวม		10	5	6

ผลการประเมินระดับการปนเปื้อนและความเสี่ยงของสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤต โดยเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการและตรวจวัดคุณภาพน้ำภาคสนาม และตรวจวัดคุณภาพอากาศ ณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย มีดังนี้

ในส่วนของคุณภาพน้ำ จำแนกเป็น (1) คุณภาพน้ำผิวดินของสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั้ง 5 แห่ง มีค่าคุณภาพน้ำผิวดินไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน (2) คุณภาพน้ำใต้ดินของสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่เก็บตัวอย่างทั้ง 4 แห่ง มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำใต้ดิน และ (3) คุณภาพน้ำชะขยะมูลฝอยของสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั้ง 5 แห่ง พบว่า มีค่าไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากสถานที่ฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

ขณะที่คุณภาพอากาศบริเวณสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย พบว่า มีเพียงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพระยืนมีมลพิษเพียงแห่งเดียวที่มีค่าคุณภาพอากาศ ไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั่วไป

ตารางที่ 19 ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และคุณภาพอากาศจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเป้าหมาย

สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย	คุณภาพน้ำ ^{1/}			คุณภาพอากาศ ^{2/}
	น้ำผิวดิน	น้ำชะขยะ	น้ำใต้ดิน	
เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์	ค่า pH, DO ไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐาน	ค่า TDS, BOD, COD ไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐาน	อยู่ในเกณฑ์ มาตรฐาน	อยู่ในเกณฑ์ มาตรฐาน
เทศบาลตำบลกุดสิม จ.กาฬสินธุ์	ค่า DO, BOD ไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐาน	ค่า TDS, BOD, COD, Cd, Pb ไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐาน	-	อยู่ในเกณฑ์ มาตรฐาน
เทศบาลตำบลหนองเรือ จ.ขอนแก่น	ค่า BOD ไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐาน	ค่า TDS, COD ไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐาน	อยู่ในเกณฑ์ มาตรฐาน	อยู่ในเกณฑ์ มาตรฐาน
เทศบาลตำบลเชียงยืน จ.มหาสารคาม	ค่า DO, BOD ไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐาน	ค่า TDS, COD ไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐาน	อยู่ในเกณฑ์ มาตรฐาน	อยู่ในเกณฑ์ มาตรฐาน
เทศบาลตำบลเสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด	ค่า DO, BOD ไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐาน	ค่า TDS ไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐาน	อยู่ในเกณฑ์ มาตรฐาน	-

หมายเหตุ : 1/

มาตรฐานน้ำผิวดิน : ค่ามาตรฐานแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2537) ออกความตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน

มาตรฐานน้ำใต้ดิน : ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 20 (พ.ศ.2543) ออกความตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำใต้ดิน

มาตรฐานน้ำชะขยะ : ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากสถานที่ฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล พ.ศ. 2565 ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 141 ง วันที่ 21 มิถุนายน 2565

2/

มาตรฐานคุณภาพอากาศ : ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2547) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

มาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) : ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2553) เรื่อง กำหนดมาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน ในบรรยากาศโดยทั่วไป ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ภาพที่ 15 การดำเนินการตรวจสอบคุณภาพน้ำชะขยะ น้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 แห่ง

4.3 การประเมินปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHGs) จากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชน

กรมควบคุมมลพิษ ได้ดำเนินการประเมินประเมินปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHGs) จากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนที่ใช้มาตรการลดก๊าซเรือนกระจกสาขาการจัดการของเสียชุมชน (6 เทคโนโลยีคาร์บอนต่ำ) โดยใช้วิธีการคำนวณตามข้อกำหนดของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตามคู่มือ 2006 IPCC Guidelines) ในพื้นที่รับผิดชอบ 5 จังหวัด ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชน ที่ใช้มาตรการลดก๊าซเรือนกระจกสาขาการจัดการของเสียชุมชน (6 เทคโนโลยีคาร์บอนต่ำ) จำนวน 4 แห่ง รายละเอียดวิธีการกำจัดขยะตามตารางที่ 20

ตารางที่ 20 สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชน ที่ใช้มาตรการลดก๊าซเรือนกระจกสาขาการจัดการของเสียชุมชน

มาตรการที่	ชื่อมาตรการ	สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชน
2	การนำก๊าซจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย (Landfill Gas) ไปเผาทิ้งหรือนำไปใช้ประโยชน์	-
3	การเผาขยะมูลฝอยในเตาเผาเพื่อผลิตไฟฟ้า (Waste to Energy)	เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
4	การฝังกลบขยะมูลฝอยแบบกึ่งใช้อากาศ (Semi Aerobic Landfill)	เทศบาลตำบลชัยวารี จังหวัดร้อยเอ็ด
5	การนำขยะอินทรีย์ไปทำปุ๋ยหมัก (Composting)	เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
6	การนำขยะอินทรีย์ไปหมักแบบไร้อากาศ (Anaerobic Digestion)	-
7	การนำขยะอินทรีย์ไปบำบัดเชิงกลชีวภาพ (Mechanical Biological Treatment)	เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการประเมินปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHGs) จากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนที่ใช้มาตรการลดก๊าซเรือนกระจกสาขาการจัดการของเสียชุมชน (6 เทคโนโลยีคาร์บอนต่ำ) จำนวน 4 แห่ง พบว่า ในปี พ.ศ. 2567 มีปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดทั้งหมด 194,509 ตัน มีปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดได้จำนวนทั้งสิ้น 122,312 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า รายละเอียดในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHGs) จากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชน ที่ใช้มาตรการลดก๊าซเรือนกระจกสาขาการจัดการของเสียชุมชน

มาตรการลดก๊าซเรือนกระจก				ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (t CO ₂ eq)		
มาตรการที่	ชื่อมาตรการ	จำนวนสถานที่กำจัด	ปริมาณขยะรวม (ton)	กรณีฐาน	กรณีดำเนินการมาตรการฯ	ก๊าซเรือนกระจกที่ลดได้
2	การนำก๊าซจากบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย (Landfill Gas) ไปเผาทิ้งหรือนำไปใช้ประโยชน์	-	-	-	-	-

3	การเผาขยะมูลฝอยในเตาเผาเพื่อผลิตไฟฟ้า (Waste to Energy)	1	164,250	107,329	-	107,329
4	การฝังกลบขยะมูลฝอยแบบกึ่งใช้อากาศ (Semi Aerobic Landfill)	1	913	182	91	91
5	การนำขยะอินทรีย์ไปทำปุ๋ยหมัก (Composting)	1	146	75	8	67
6	การนำขยะอินทรีย์ไปหมักแบบไร้อากาศ (Anaerobic Digestion)	-	-	--	-	-
7	การนำขยะอินทรีย์ไปบำบัดเชิงกลชีวภาพ (Mechanical Biological Treatment)	1	29,200	15,060	235	14,824
รวม		4	194,509	122,646	334	122,312

4.4 สถานการณ์ของเสียอันตรายชุมชน

ในปี 2567 องค์การบริหารส่วนจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบทั้ง 5 จังหวัด ได้เล็งเห็นความสำคัญในการคัดแยกของเสียอันตรายออกจากขยะทั่วไป เพื่อนำไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงได้มีแนวทางการรวบรวมของเสียอันตรายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ เอกชน เพื่อขนส่งไปกำจัดอย่างถูกวิธี ลดปัญหาการปนเปื้อนทางสิ่งแวดล้อม และปัญหาทางสุขภาพที่เกิดจากผลกระทบจากของเสียอันตราย โดยปริมาณขยะอันตรายที่รวบรวมได้ประกอบด้วย หลอดไฟฟ้า ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่มือถือ และกลุ่มบรรจุภัณฑ์เกษตรและกระป๋องสเปรย์ จำนวน 89.83 ตัน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ปริมาณของเสียอันตรายชุมชนที่รวบรวมได้ในพื้นที่ 5 จังหวัด

จังหวัด	วันที่รวบรวม/นำส่งกำจัด	จำนวน (ตัน)	บริษัทรับกำจัด
กาฬสินธุ์	28 ส.ค. 67	15.35	บริษัท โพรเจค เวสต์ แมนเนจเม้นท์ จำกัด
ขอนแก่น	17 ก.ค. 67	20.48	บริษัท เบตเตอร์เวิลด์กรีน จำกัด (มหาชน)
มหาสารคาม	16 ส.ค. 67	16.00	บริษัท อีโค ซินเนอร์จี แมนเนจเม้นท์ เซอร์วิส จำกัด
ร้อยเอ็ด	12 ก.ย. 67	20.00	บริษัท เบตเตอร์เวิลด์กรีน จำกัด (มหาชน)
หนองบัวลำภู	5-7 มิ.ย. 67	18.00	บริษัท อีโค ซินเนอร์จี แมนเนจเม้นท์ เซอร์วิส จำกัด (เก็บขน) และบริษัท เอเอ เมคาติคอล แอนด์ รีไซเคิล จำกัด (นำไปกำจัด)
รวม		89.83	

ที่มา: องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู, 2567

4.5 ปัญหาขยะมูลฝอยและการจัดการ

1. การรวมกลุ่มพื้นที่การจัดการขยะมูลฝอย (Cluster) ยังไม่เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากแนวทางการเกิดศูนย์กำจัดขยะรวมและโรงไฟฟ้าขยะ ยังขาดความชัดเจนและการวางแผนในภาพรวม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ไม่สามารถเข้าร่วมกำจัดตามนโยบายดังกล่าวได้เนื่องจากปัญหาด้านระยะทาง เครื่องจักร และงบประมาณ จึงจำเป็นต้องทบทวนการกำหนดกลุ่มพื้นที่และสถานีย่อยภายในพื้นที่ ประกอบกับในพื้นที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) เกิดความล่าช้าของการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่ (จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดร้อยเอ็ด) ทำให้ยังไม่สามารถปิดสถานที่กำจัดขยะที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการตามเป้าหมายที่กำหนดได้

2. ศูนย์กำจัดขยะรวมชุมชนที่กำหนดเป็น Cluster ในพื้นที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) มีการรับขยะเต็มศักยภาพ เนื่องจากส่วนใหญ่มีอายุการใช้งานมากกว่า 10 ปี และบางแห่งไม่สามารถขยายพื้นที่ได้ จึงทำให้ไม่สามารถรองรับขยะเพิ่มได้

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่นำขยะเข้าสู่ศูนย์กำจัดขยะรวมชุมชน ส่วนใหญ่ยังขาดแคลนเครื่องจักร รถเก็บขน และงบประมาณ ทำให้จัดการแบบเทกองกลางแจ้ง (Open Dump) ไม่สามารถดำเนินงานฝังกลบมูลฝอยรายวันได้ มีการทิ้งขยะอันตรายปะปนกับชุมชน มีการลักลอบทิ้งสิ่งปฏิกูลภายในสถานที่กำจัดขยะ และกำจัดด้วยวิธีการเผาในเตาเผาขยะขนาดเล็ก โดยไม่มีระบบบำบัดมลพิษทางอากาศ

4. การผลักดันนโยบายการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปตามนโยบายวาระแห่งชาติ BCG Model โดยสร้างจิตสำนึกการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางในระดับครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง เช่น การคัดแยกขยะอาหาร ขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติก ขยะที่สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ เพื่อลดปัญหาการกำจัดขยะที่ปลายทาง

5. ควรกำกับติดตามให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเจ้าภาพกลุ่ม Cluster ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงาน

สถานการณ์

คุณภาพอากาศ

5.1 สถานการณ์คุณภาพอากาศ

สถานการณ์คุณภาพอากาศในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และหนองบัวลำภู มีปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ในช่วงฤดูฝนอยู่ในช่วงเดือน พฤศจิกายน-มีนาคมของทุกๆ ปี โดยมีสาเหตุหลักมาจากกิจกรรมในแต่ละพื้นที่เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาฝุ่นละอองดังนี้ การเผาในที่นา การเผาในที่ปลูกอ้อย การเผาในที่โล่งพื้นที่ป่า ซึ่งมีทั้งป่าอนุรักษ์ และป่าสงวน การเผาในที่โล่งพื้นที่ชุมชน และฝุ่นละอองจากการจราจรภายในเขตเมือง ตามนโยบาย การป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน และฝุ่นละอองซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญโดยประกาศให้การแก้ไขปัญหา มลพิษด้านฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติเมื่อปี 2562 และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหาหมอกควันและฝุ่นละออง” ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2562 รวมถึงแผนเฉพาะกิจเพื่อการแก้ไขปัญหาหมอกควัน ด้านฝุ่นละอองประจำปี ที่ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2564 โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการติดตามและกำกับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ สคพ.10 ได้สนับสนุนทางวิชาการ แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันไฟป่าหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก(PM_{2.5}) ซึ่งในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ได้มีการติดตามข้อมูลคุณภาพอากาศโดยสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศ ในจังหวัดต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 23 ข้อมูลสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่ 5 จังหวัด

จังหวัด	ประเภทสถานี	พารามิเตอร์	
กาฬสินธุ์	สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติ	ก๊าซ SO ₂	ก๊าซ O ₃
		ก๊าซ NO ₂	ฝุ่นละออง PM ₁₀
		ก๊าซ CO	ฝุ่นละออง PM _{2.5}
ขอนแก่น	สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติ	*ก๊าซ SO ₂	*ก๊าซ O ₃
		*ก๊าซ NO ₂	*ฝุ่นละออง PM ₁₀
		*ก๊าซ CO	*ฝุ่นละออง PM _{2.5}
มหาสารคาม	ไม่มีสถานีตรวจวัด	-	
ร้อยเอ็ด	สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศ แบบชั่วคราว	ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM _{2.5})	
หนองบัวลำภู	สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศ แบบชั่วคราว	ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM _{2.5})	

หมายเหตุ : * หมายถึง สถานีตรวจวัดฯ ไม่สามารถวัดพารามิเตอร์นั้นได้ อยู่ระหว่างการซ่อมปรับปรุง

ภาพที่ 16 แผนที่แสดงที่ตั้งของสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่ 5 จังหวัด

โดยการตรวจวัดจากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัดโนมัต และสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบชั่วคราว ในพื้นที่รับผิดชอบ ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด และหนองบัวลำภู พบว่าในปี พ.ศ. 2567 แนวโน้มสถานการณ์ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด และหนองบัวลำภู มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น จังหวัดที่มีจำนวนวันที่พบปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) เกินมาตรฐานมากที่สุด คือ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น หนองบัวลำภู และร้อยเอ็ด ตามลำดับ

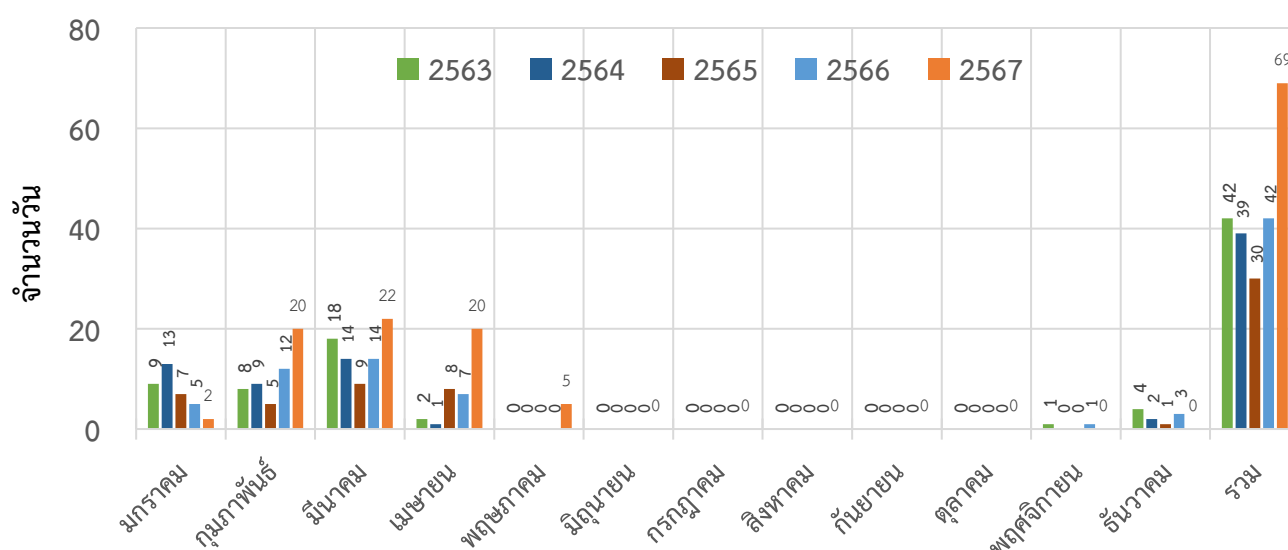
ตารางที่ 24 ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10

จังหวัด	จำนวนวันที่ PM _{2.5} เกินมาตรฐาน (วัน)					หมายเหตุ
	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	ปี 2567	
กาฬสินธุ์	-	21	15	19	95	วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ถึง กันยายน พ.ศ.2567
ขอนแก่น	42	39	30	42	69	พ.ศ. 2563 ถึง กันยายน พ.ศ.2567
ร้อยเอ็ด	-	27	9	22	64	12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ถึง พฤษภาคม พ.ศ. 2567
หนองบัวลำภู	-	-	-	18	59	เริ่มติดตั้ง 20 ธ.ค. 2565 ถึง กันยายน พ.ศ. 2567
มหาสารคาม	-	21	15	19	95	วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ถึง กันยายน พ.ศ.2567

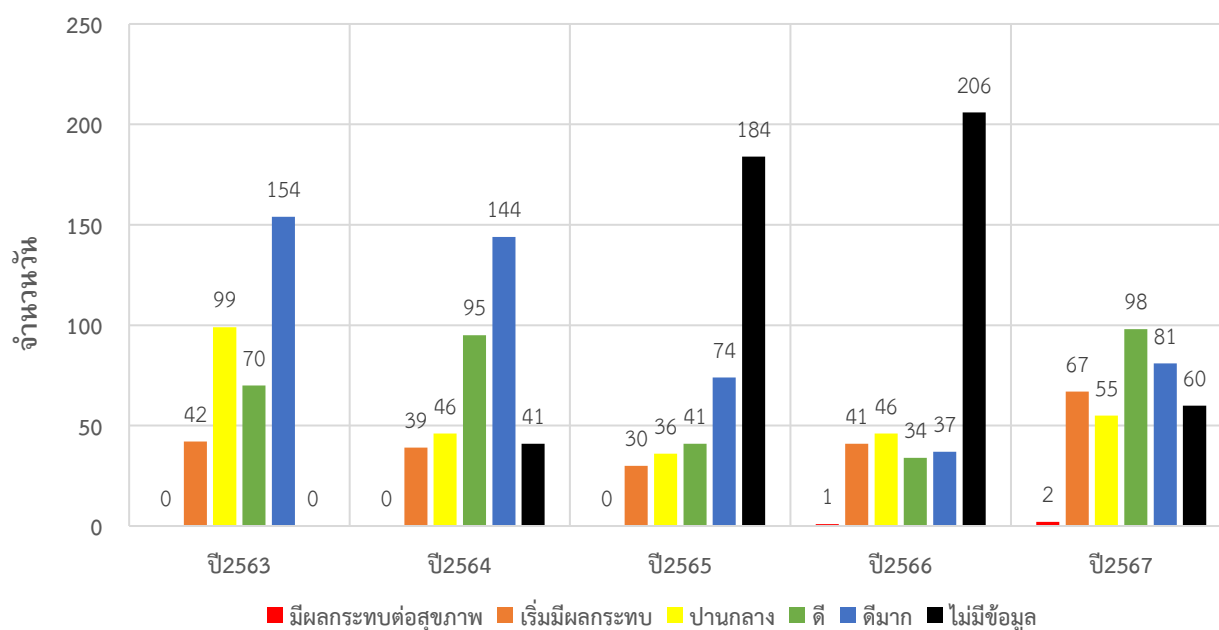
ที่มา: ส่วนการจัดการคุณภาพน้ำ อากาศ และเสียง 2567, สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

คุณภาพอากาศจังหวัดขอนแก่น

สรุปข้อมูลคุณภาพอากาศจังหวัดขอนแก่น ตั้งแต่ 1 มกราคม ปี พ.ศ. 2563 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2567 ผลการตรวจวัดค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง พบว่าสารมลพิษทางอากาศที่สำคัญในจังหวัดขอนแก่นมีเพียง 2 ชนิดเท่านั้นคือ 1) ฝุ่นละอองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 10 ไมครอน (PM₁₀) และ 2) ฝุ่นละอองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) และในปี พ.ศ. 2566 เป็นต้นมา ตั้งแต่เมษายน - กันยายน 2567 ผลการตรวจวัดค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง พบว่าสารมลพิษทางอากาศที่สำคัญในจังหวัดขอนแก่นมีเพียง 1 ชนิดเท่านั้น คือ 1) ฝุ่นละอองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) โดยค่าความเข้มข้นของสารมลพิษทางอากาศใช้ดัชนีคุณภาพอากาศ (Air Quality Index) สำหรับการรายงานสถานการณ์มลพิษ ทางอากาศซึ่งจำนวนวันที่ตรวจวัดพบว่ามีค่าเกินเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรฐานของประเทศไทย คือเริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ (ค่ามาตรฐาน ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงมากกว่า 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงดังรูป

ภาพที่ 17 แสดงจำนวนวันของความเข้มข้นของสารมลพิษทางอากาศที่สำคัญมีค่าเกินเกณฑ์ของจังหวัดขอนแก่น

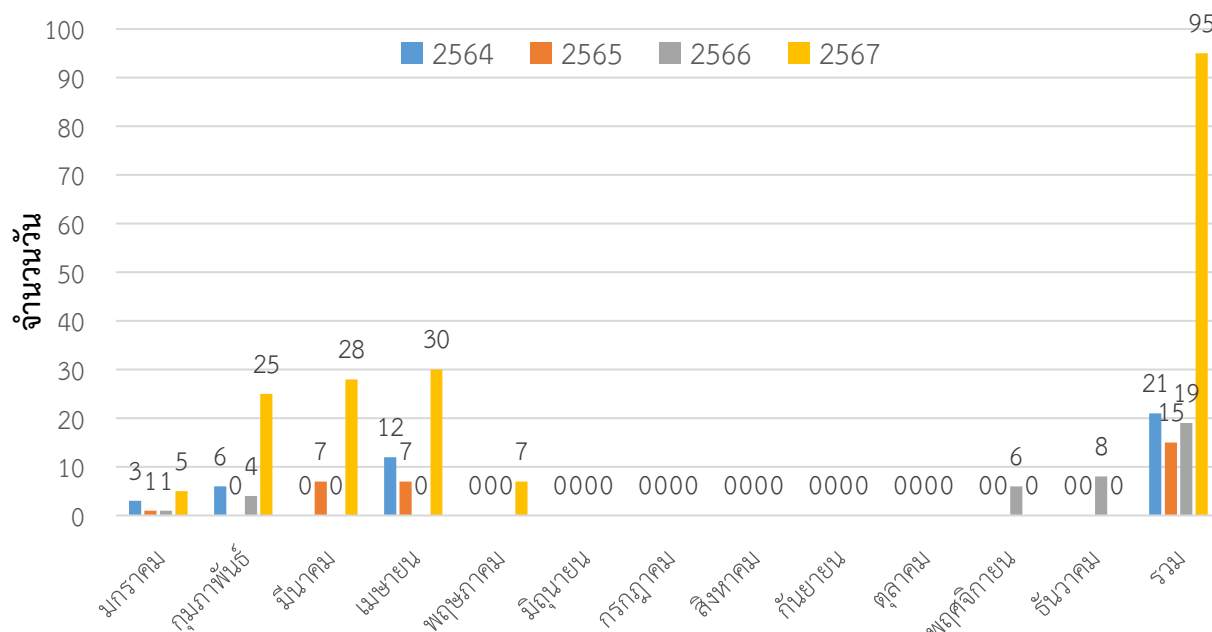
ภาพที่ 18 จำนวนวันของค่าดัชนีคุณภาพอากาศจังหวัดขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 – 2567

หมายเหตุ 1. ข้อมูลปี พ.ศ. 2566 ใช้ข้อมูล วันที่ 1 มกราคม 2566 – 31 พฤษภาคม 2566
 2. วันที่ 1 มกราคม 2566 – 31 พฤษภาคม 2566 ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง เท่ากับ 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2566 ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง เท่ากับ 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

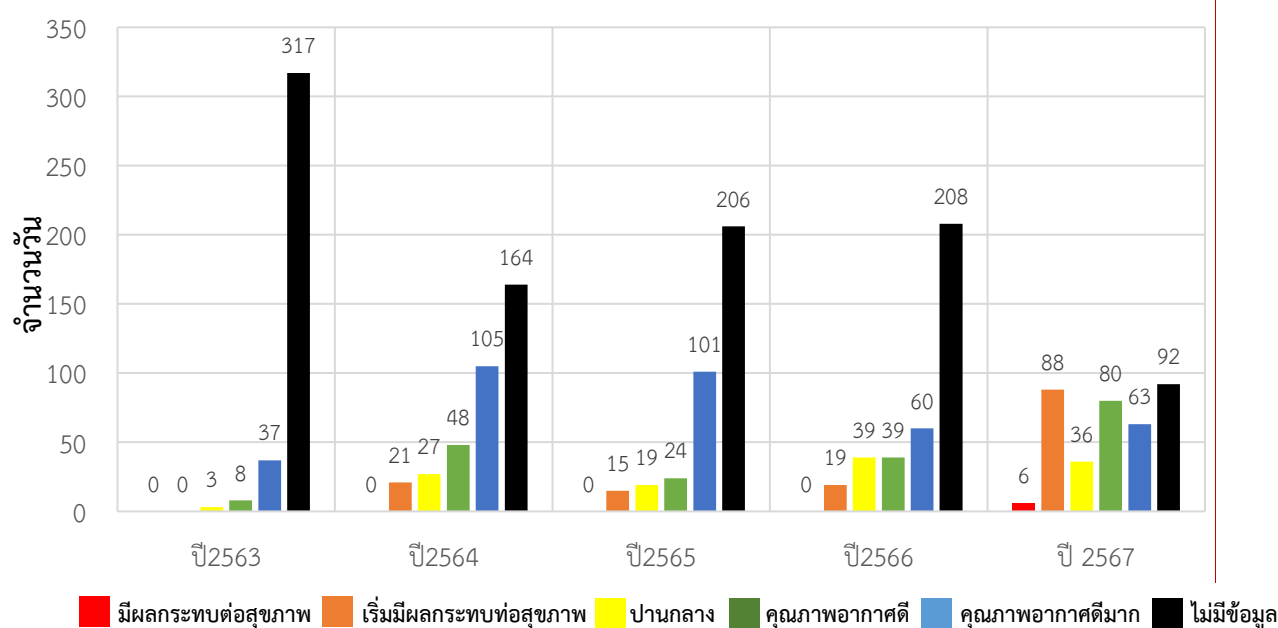
ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2566 – 31 กันยายน 2567 ข้อมูลคุณภาพอากาศจังหวัดขอนแก่น พบว่า สารมลพิษทางอากาศที่สำคัญในจังหวัดขอนแก่น มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้น คือ ฝุ่นละอองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) โดยค่าความเข้มข้นของสารมลพิษทางอากาศ ใช้ดัชนีคุณภาพอากาศ (Air Quality Index) สำหรับการรายงานสถานการณ์มลพิษทางอากาศ โดยมีค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง เท่ากับ 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ (air4thai) วันที่ 1 มิถุนายน 2567 – 30 กันยายน 2567 ไม่มีจำนวนวันที่เกินค่ามาตรฐาน โดยในเดือนมิถุนายน มีค่าฝุ่นละอองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) สูงสุด 23.0 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ค่าต่ำสุด 13.3 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ค่าเฉลี่ยรายเดือน 15.74 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เดือนกรกฎาคม มีค่าฝุ่นละอองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) สูงสุด 20.27 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ค่าต่ำสุด 10.3 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ค่าเฉลี่ยรายเดือน 13.27 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เดือนสิงหาคม มีค่าฝุ่นละอองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) สูงสุด 20.7 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ค่าต่ำสุด 12.0 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ค่าเฉลี่ยรายเดือน 15.51 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และเดือนกันยายน มีค่าฝุ่นละอองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) สูงสุด 20.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ค่าต่ำสุด 11.2 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ค่าเฉลี่ยรายเดือน 15.15 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

คุณภาพอากาศจังหวัดกาฬสินธุ์

สรุปข้อมูลคุณภาพอากาศจังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งแต่วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ถึง 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 ผลการตรวจวัดค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ซึ่งจำนวนวันที่ตรวจวัดพบว่ามีค่าเกินเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรฐานของประเทศไทย คือเริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ (ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มากกว่า 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) โดย ปี พ.ศ. 2563 ไม่มีวันที่มีค่าเกินเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 0 จากวันที่ตรวจวัด 48 วัน ปี พ.ศ. 2564 มีวันที่ค่าเกินเกณฑ์ 21 วัน คิดเป็นร้อยละ 10.45 จากวันที่ตรวจวัด 201 วัน ปี พ.ศ. 2565 มีวันที่ค่าเกินเกณฑ์ 15 วัน คิดเป็นร้อยละ 9.43 จากวันที่ตรวจวัด 159 วัน ปี พ.ศ. 2566 มีการติดตั้งเครื่องตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติแบบชั่วคราว ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2566 และมีการติดตั้งเครื่องตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติแบบถาวร ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2566 ถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2566 มีค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มากกว่า 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร โดยปี 2566 มีวันที่ค่าเกินเกณฑ์ 32 วัน คิดเป็นร้อยละ 17.67 จากวันที่ตรวจวัด 181 วัน และปี 2567 ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนกันยายน 2567 วันที่ค่าเกินเกณฑ์ 95 วัน คิดเป็นร้อยละ 34.79 จากวันที่ตรวจวัด 273 วัน แสดงดังรูป

ภาพที่ 19 จำนวนวันของความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีค่าเกินเกณฑ์

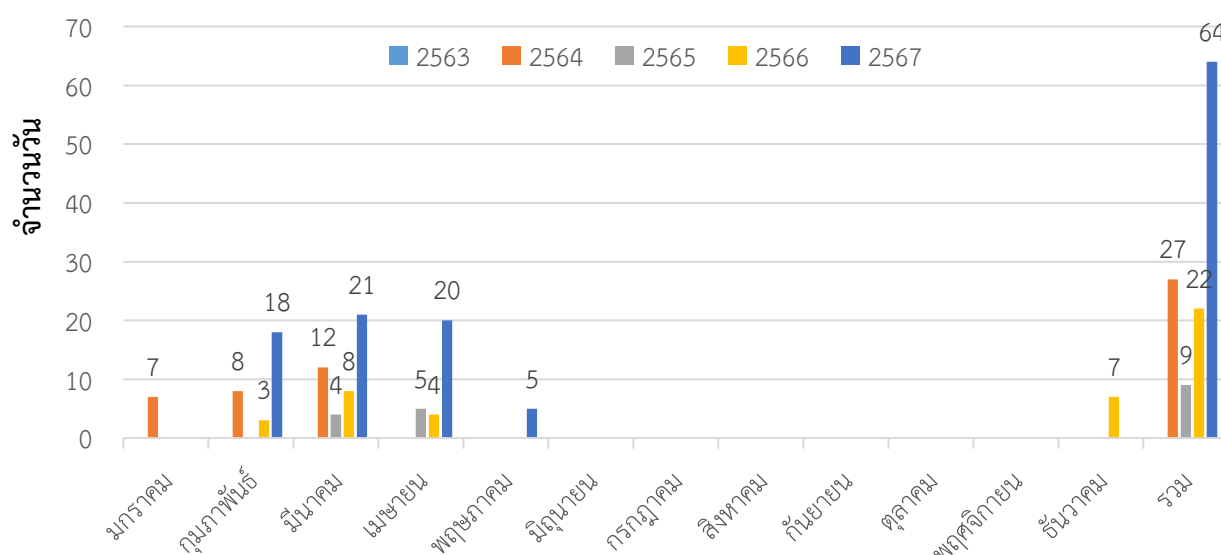
ภาพที่ 20 จำนวนวันของค่าดัชนีคุณภาพอากาศจังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 – 2567

หมายเหตุ

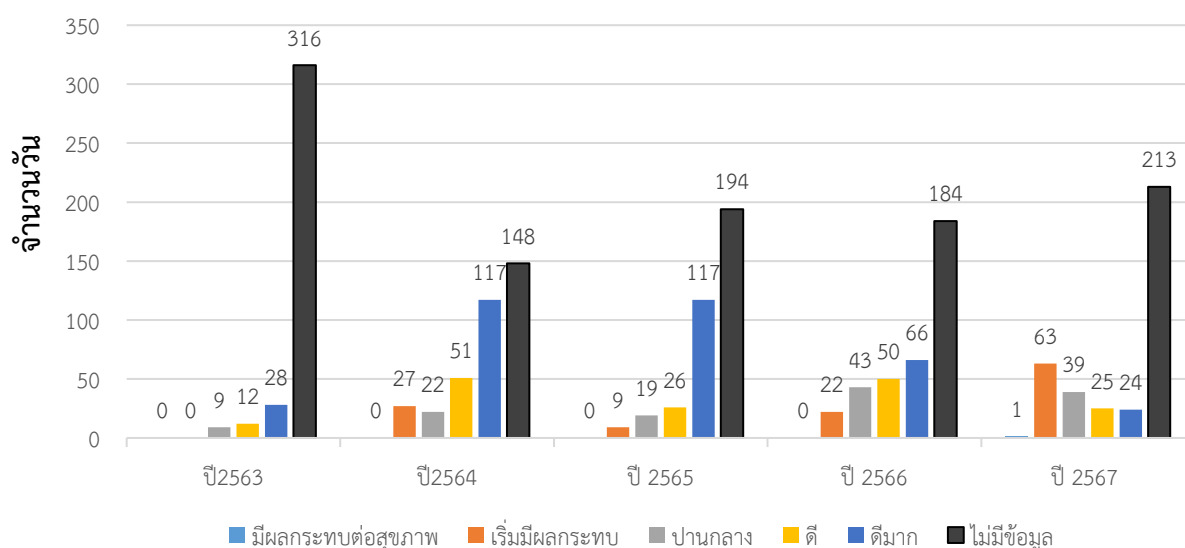
- ข้อมูลปี พ.ศ. 2566 ใช้ข้อมูล วันที่ 1 มกราคม 2566 – 31 พฤษภาคม 2566
- วันที่ 1 มกราคม 2566 – 31 พฤษภาคม 2566 ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง เท่ากับ 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2566 ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง เท่ากับ 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

คุณภาพอากาศจังหวัดร้อยเอ็ด

สรุปข้อมูลคุณภาพอากาศจังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2563 ถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 ผลการตรวจวัดค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ซึ่งจำนวนวันที่ตรวจวัดพบว่ามีค่าเกินเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรฐานของประเทศไทย คือเริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ (ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มากกว่า 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) โดย ปี พ.ศ. 2563 ไม่มีวันที่มีค่าเกินเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 0 จากวันที่ตรวจวัด 49 วัน ปี พ.ศ. 2564 มีวันที่ค่าเกินเกณฑ์ 27 วัน คิดเป็นร้อยละ 12.44 จากวันที่ตรวจวัด 217 วัน ปี พ.ศ. 2565 มีวันที่ค่าเกินเกณฑ์ 9 วัน คิดเป็นร้อยละ 5.26 จากวันที่ตรวจวัด 171 วัน ปี พ.ศ. 2566 มีวันที่ค่าเกินเกณฑ์ 16 วัน คิดเป็นร้อยละ 9.14 จากวันที่ตรวจวัด 175 วัน และปี 2567 มีการติดตั้งเครื่องตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติแบบชั่วคราว ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม 2567 โดยค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาด ไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มากกว่า 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้ วันที่ค่าเกินเกณฑ์ 64 วัน คิดเป็นร้อยละ 42.10 จากวันที่ตรวจวัด 152 วัน แสดงดังรูป

ภาพที่ 21 จำนวนวันของความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีค่าเกินเกณฑ์

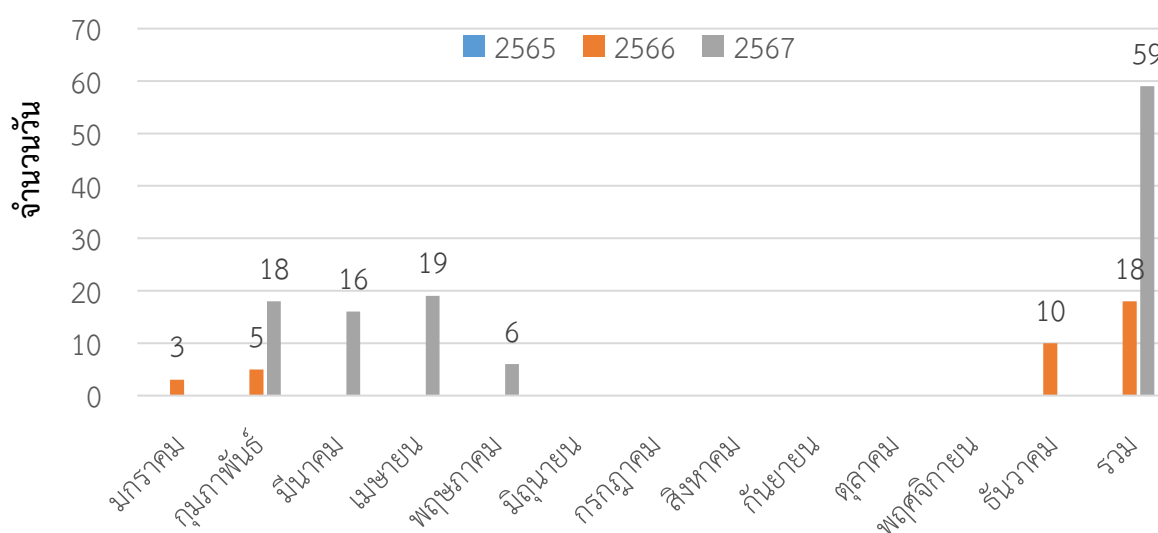

ภาพที่ 22 จำนวนวันของค่าดัชนีคุณภาพอากาศจังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 – 2567

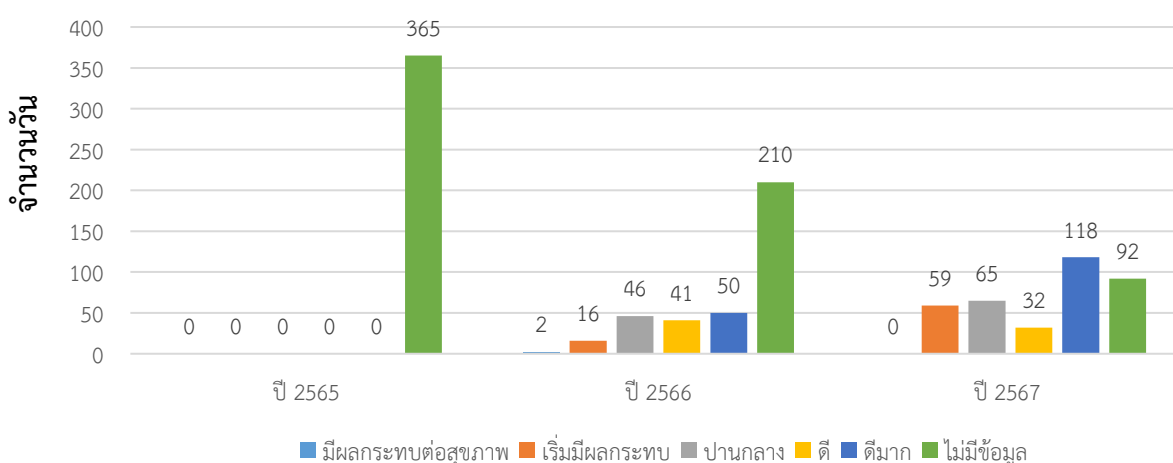
- หมายเหตุ**
- ข้อมูลปี พ.ศ. 2566 ใช้ข้อมูล วันที่ 1 มกราคม 2566 – 31 พฤษภาคม 2566
 - วันที่ 1 มกราคม 2566 – 31 พฤษภาคม 2566 ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง เท่ากับ 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2566 ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง เท่ากับ 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

คุณภาพอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู

สรุปข้อมูลคุณภาพอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู ตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2565 ถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ผลการตรวจวัดค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็กผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ซึ่งจำนวนวันที่ตรวจวัดพบว่ามีค่าเกินเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรฐานของประเทศไทย คือเริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ (ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มากกว่า 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) จำนวน 18 วัน จากวันที่ตรวจวัด 155 วัน คิดเป็นร้อยละ 11.61 และปี 2567 มีการติดตั้งเครื่องตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติแบบชั่วคราว ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกันยายน 2567 โดยค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มากกว่า 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้ วันที่ค่าเกินเกณฑ์ 59 วัน คิดเป็นร้อยละ 21.61 จากวันที่ตรวจวัด 273 วัน แสดงดังรูป

ภาพที่ 23 จำนวนวันของความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) จังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีค่าเกินเกณฑ์

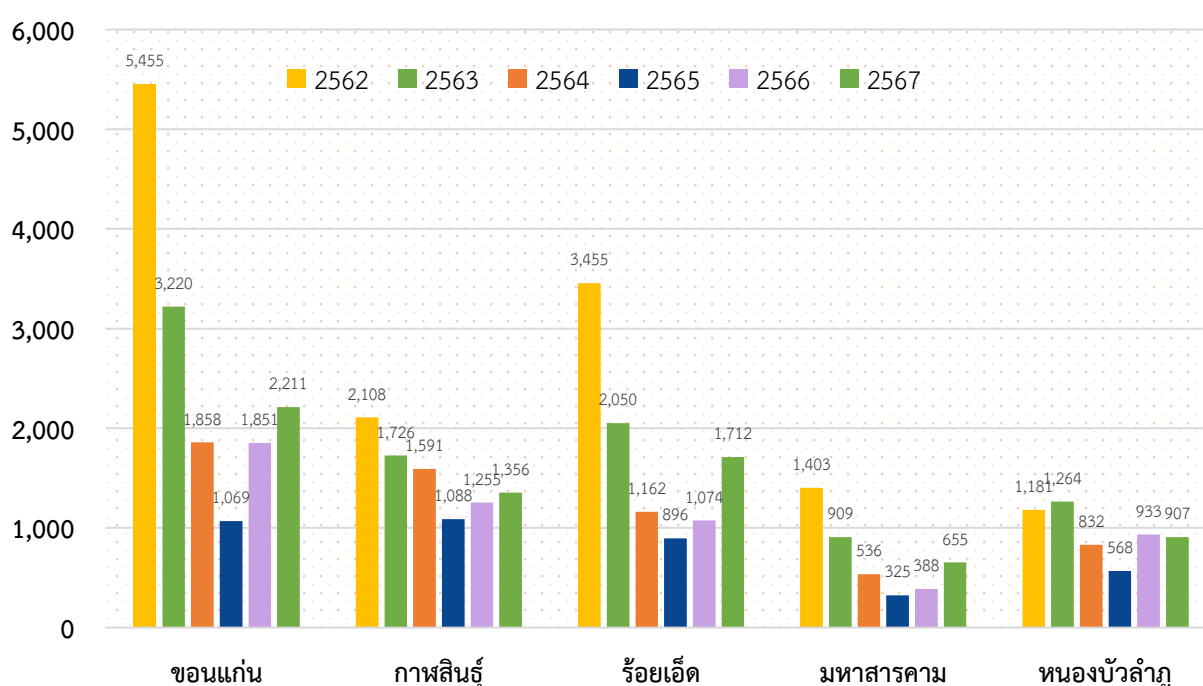

ภาพที่ 24 จำนวนวันของค่าดัชนีคุณภาพอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู ตั้งแต่วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2565 ถึง 31 กันยายน พ.ศ. 2567

- หมายเหตุ**
- ข้อมูลปี พ.ศ. 2566 ใช้ข้อมูล วันที่ 1 มกราคม 2566 – 31 พฤษภาคม 2566
 - วันที่ 1 มกราคม 2566 – 31 พฤษภาคม 2566 ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง เท่ากับ 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2566 ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง เท่ากับ 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

จากข้อมูลจำนวนจุดความร้อนจากการเผาโดยใช้ข้อมูลของสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) จากดาวเทียม Suomi NPP ระบบ VIIRS ตั้งแต่ปี 2562-2567 ช่วงเดือนมกราคม – เดือนพฤษภาคม พบว่า จำนวนจุดความร้อนมีแนวโน้มลดลง โดยปี 2562 มีจำนวนจุดความร้อน 13,602 จุด ปี 2563 มีจำนวนจุดความร้อน 9,169 จุด ปี 2564 มีจำนวนจุดความร้อน 5,979 จุดปี 2565 มีจำนวนจุดความร้อน 3,946 จุด ปี 2566 มีจำนวนจุดความร้อน 5,501 จุด และปี 2567 มีจำนวนจุดความร้อน 6,841 จุด ตามลำดับ รายละเอียดดังนี้

จำนวนจุดความร้อน

ภาพที่ 25 จำนวนจุดความร้อนพื้นที่รับผิดชอบของ สคพ.10 ปีพ.ศ. 2562 – 2567

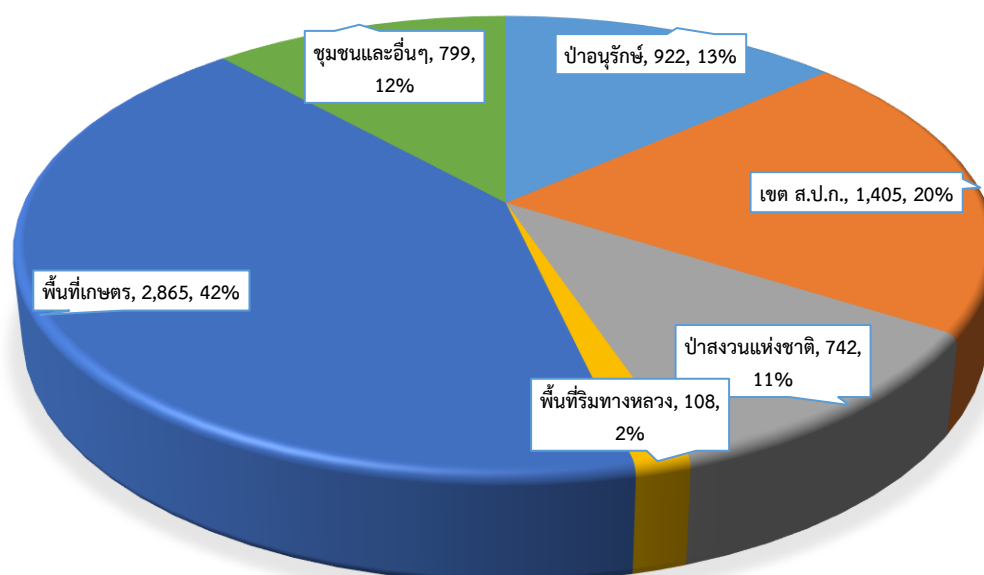
ตารางที่ 25 จำนวนจุดความร้อนสะสม พื้นที่ 5 จังหวัด จำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบ ปี พ.ศ. 2567 จากดาวเทียม Suomi NPP ระบบ VIIRS ช่วงเดือนมกราคม – เดือนพฤษภาคม

พื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน	จำนวนจุดความร้อน (จุด)					รวม
	ขอนแก่น	กาฬสินธุ์	ร้อยเอ็ด	มหาสารคาม	หนองบัวลำภู	
ป่าอนุรักษ์	545	170	22	0	185	922
เขต ส.ป.ก.	357	222	441	66	319	1,405
ป่าสงวนแห่งชาติ	208	306	69	43	116	742

พื้นที่ริมทาง หลวง	43	14	32	11	8	108
พื้นที่เกษตร	794	575	935	376	185	2,865
ชุมชนและ อื่นๆ	264	69	213	159	94	799
รวม	2,211	1,356	1,712	655	907	6,841

ที่มา สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

ปัญหาคุณภาพอากาศในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) โดยสาเหตุหลักมาจากการเผาในที่โล่ง ทั้งการเผาในป่าและภาคเกษตร จากการติดตามข้อมูลจุดความร้อน (Hotspot) ในปี 2567 ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และ หนองบัวลำภู พบว่า ในภาพรวมเกิดจุดความร้อนรวมทั้งสิ้น 6,841 จุด โดยจังหวัดขอนแก่น มีจุดความร้อนมากที่สุด คือ 2,211 จุด รองลงมาจังหวัดร้อยเอ็ด 1,712 จุด กาฬสินธุ์ 1,356 จุด จังหวัดหนองบัวลำภู 907 จุด และจังหวัดมหาสารคาม 655 จุด ตามลำดับ โดยทั้ง 5 จังหวัด พบจุดความร้อนมากที่สุดในพื้นที่เกษตร

ภาพที่ 26 สัดส่วนจุดความร้อนจำแนกตามลักษณะการใช้ที่ดิน

เมื่อพิจารณาการเกิดจุดความร้อนปี 2567 จำแนกตามลักษณะการใช้ที่ดินได้แก่ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ริมทางหลวง 50 เมตร พื้นที่เกษตร พื้นที่ชุมชน และพื้นที่อื่นๆ พบว่าจำนวนจุดความร้อนที่เกิดขึ้นทั้งหมดจำนวน 6,841 จุด เกิดขึ้นมากที่สุดในพื้นที่เกษตร จำนวน 2,865 จุด (ร้อยละ 42) พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจำนวน 1,405 จุด (ร้อยละ 20) พื้นที่ป่าอนุรักษ์จำนวน 922 จุด (ร้อยละ 13) พื้นที่ชุมชนและพื้นที่อื่น ๆ จำนวน 799 จุด (ร้อยละ 12) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติจำนวน 742 จุด (ร้อยละ 11) พื้นที่ริมทางหลวง 50 เมตร จำนวน 108 จุด (ร้อยละ 2) ตามลำดับ

5.2 การจัดการมลพิษทางอากาศโดย ตรวจสอบ ตรวจจับและห้ามใช้รถยนต์ควันดำ

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ร่วมกับจังหวัดขอนแก่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ ประกอบด้วย ทสจ.ขอนแก่น สำนักงานขนส่งจังหวัดขอนแก่น เทศบาลนครขอนแก่น สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น ได้ดำเนินงานตามนโยบายของคณะรัฐมนตรีในด้านการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) โดยเฉพาะมลพิษจากรถยนต์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ไม่ให้มีการระบายควันดำที่เกินค่ามาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีรถยนต์ที่เข้าตรวจวัดควันดำ ทั้งหมด 894 คัน พบว่า มีควันดำเกินค่ามาตรฐาน จำนวน 142 คัน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 การตรวจสอบ ตรวจจับและห้ามใช้รถยนต์ควันดำ

รถยนต์ตาม พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535			รถยนต์ตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522	
ตรวจ (คัน)	ค่าควันดำเกินค่ามาตรฐาน และออกคำสั่งห้ามใช้ชั่วคราว (คัน)	ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ชั่วคราว (คัน)	ตรวจ (คัน)	ค่าควันดำเกินค่ามาตรฐานและออกคำสั่งห้ามใช้ชั่วคราว(คัน)
752	123	62	142	19
รวม 894 คัน ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ชั่วคราว 62 คัน				

ที่มา: ส่วนตรวจและบังคับใช้กฎหมาย 2567, สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ดำเนินงานตามโครงการ“ลดมลพิษ” เพื่อให้รถยนต์ราชการในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานในจังหวัดขอนแก่น มีการระบายมลพิษทางอากาศและเสียงไม่เกินค่ามาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดในระดับเข้มข้นเพื่อลดปัญหาฝุ่นละออง ฝุ่น PM_{2.5} ให้สอดคล้องกับ “แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” โดยมีแนวทางดำเนินการ คือ รถยนต์ราชการที่เป็นเครื่องยนต์แบบจุดระเบิดด้วยการอัด (ดีเซล) กำหนดค่าควันดำไม่เกินร้อยละ 25 (มาตรฐาน ร้อยละ 30) เมื่อวัดด้วยเครื่องตรวจวัดควันดำแบบวัดความทึบแสง และมีค่าระดับเสียงไม่เกิน 100 dBA โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 จำนวนรถยนต์ที่เข้าตรวจวัดควันดำจากหน่วยงานราชการ

หน่วยงาน	วันที่ดำเนินการ	ตรวจ (คัน)	มาตรฐานค่าควันดำ		มาตรฐานระดับเสียง (dBA)	
			เกินค่ามาตรฐาน	ไม่เกินค่ามาตรฐาน	เกินค่ามาตรฐาน	ไม่เกินค่ามาตรฐาน
รถยนต์ราชการในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 8 หน่วยงาน	18-19 ธันวาคม 2566	38	1	37	0	38
	10 มิถุนายน- 7 กรกฎาคม 2567	53	0	53	0	53
สนับสนุนการตรวจรถยนต์ราชการในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม	10 มิถุนายน- 7 กรกฎาคม 2567	20	1	19	0	20

ที่มา: ส่วนตรวจและบังคับใช้กฎหมาย 2567, สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

สถาบันการณื ข้อร้องเรียนและการ จัดการมลพิษ

6.1 ติดตามตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษ

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ติดตามตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และหนองบัวลำภู ซึ่งมีแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัตินี้ จำนวน 4,341 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2566) มีการดำเนินการติดตามตรวจสอบแล้วจำนวน 498 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.47 แหล่งกำเนิดมลพิษที่มีการดำเนินการติดตามตรวจสอบแยกประเภทประกอบด้วย อาคารบางประเภทและบางขนาด จำนวน 199 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรม 134 แห่ง สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง 102 แห่ง ฟาร์มเลี้ยงสุกร 26 แห่ง ที่ดินจัดสรร 20 แห่ง และอื่นๆ 17 แห่ง

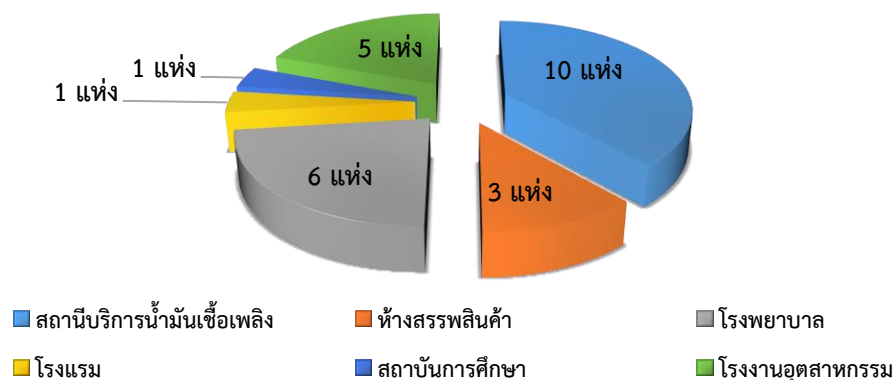
ตารางที่ 28 ฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษแยกตามจังหวัด

จังหวัด	จำนวน (แห่ง)	ตรวจสอบ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557-2567 (แห่ง)	ร้อยละ
ขอนแก่น	1,801	244	13.54
กาฬสินธุ์	700	69	9.86
มหาสารคาม	761	80	10.51
ร้อยเอ็ด	853	81	9.50
หนองบัวลำภู	226	24	10.62
รวมทั้งหมด	4,341	498	11.47

ที่มา: ส่วนตรวจและบังคับใช้กฎหมาย พฤศจิกายน 2567 , สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

ติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษเป้าหมาย ในโครงการ “เพิ่มประสิทธิภาพศูนย์ปฏิบัติการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม การปฏิบัติงานภายใต้ศูนย์ปฏิบัติการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการตรวจสอบและบังคับการ ตามกฎหมายในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบด้านมลพิษ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567” พื้นที่จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 26 แห่ง ได้แก่ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง 10 แห่ง อาคารห้างสรรพสินค้า 3 แห่ง อาคารโรงพยาบาล 6 แห่ง อาคารโรงแรม 1 แห่ง อาคารสถานการศึกษา 1 แห่ง และโรงงานอุตสาหกรรม 5 แห่ง สามารถเก็บตัวอย่างน้ำได้ทั้ง 26 แห่ง

และติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองของแหล่งกำเนิดมลพิษเดิมที่มีอยู่ก่อนปีงบประมาณ พ.ศ.2567 ที่ยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือมีการขอขยายระยะเวลาปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียและครบกำหนดคำสั่งฯ จำนวน 8 แห่ง ประกอบด้วย ห้างสรรพสินค้า จำนวน 1 แห่ง โรงพยาบาล 1 แห่ง โรงแรม 2 แห่ง ร้านอาหาร 1 แห่ง และสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 3 แห่ง พบว่า หลังครบกำหนดขยายเวลาได้ปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม เป็นการปฏิบัติตามคำสั่ง 7 แห่ง (ร้อยละ 87.5) และอยู่ระหว่างคำสั่งฯ 1 แห่ง (ร้อยละ 12.5)

ภาพที่ 27 ประเภทแหล่งกำเนิดมลพิษ ทั้ง 26 แห่ง ที่ลงพื้นที่ใน จังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดร้อยเอ็ด

โดย แหล่งกำเนิดมลพิษจากทั้งหมด 26 แห่ง มีปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้น 4,364.1 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน มีค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD Loading) ก่อนการบังคับใช้กฎหมาย เท่ากับ 630.1 กก.BOD/วัน และภายหลังการบังคับใช้กฎหมายมีค่า BOD Loading เท่ากับ 41.8 กก.BOD/วัน หรือมีค่า BOD Loading ลดลง 588.2 กก.BOD/วัน หรือ คิดเป็นร้อยละ 93.4

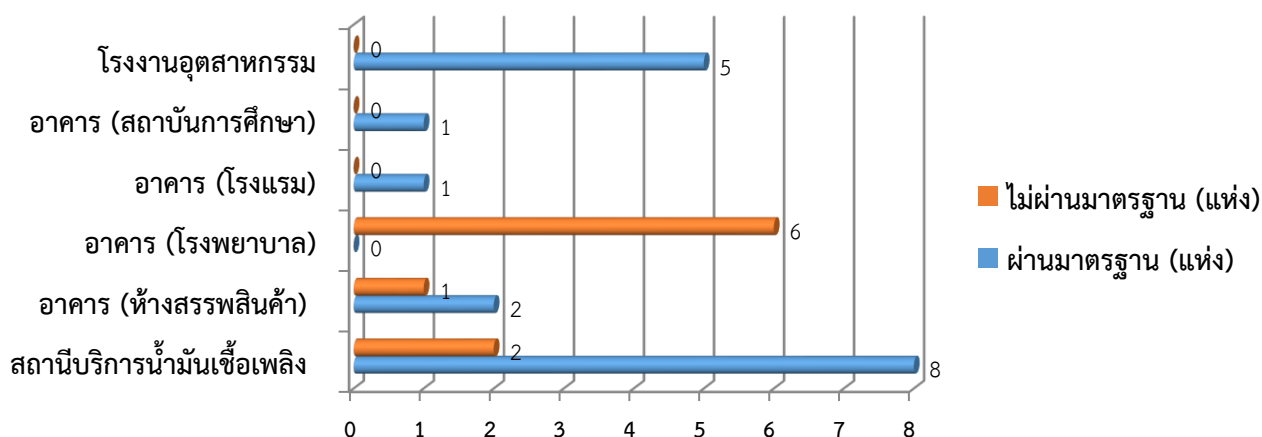
ตารางที่ 29 แหล่งกำเนิดมลพิษ ตามมาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีจำนวน 26 แห่ง

ลำดับ	ประเภท แหล่งกำเนิดมลพิษ	ตรวจสอบ (แห่ง)	ไม่ระบาย น้ำทิ้ง	การเก็บตัวอย่างน้ำ		
				เก็บ ตัวอย่าง	ผ่าน Std.	ไม่ผ่าน Std.
1	สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง	10	-	10	8	2
2	อาคาร (ห้างสรรพสินค้า)	3	-	3	2	1
3	อาคาร (โรงพยาบาล)	6	-	6	0	6
4	อาคาร (โรงแรม)	1	-	1	1	0
5	อาคาร (สถาบันการศึกษา)	1	-	1	1	0
6	โรงงานอุตสาหกรรม	5	-	5	5	0
รวม		26	-	26	17	9

ที่มา: ส่วนตรวจและบังคับใช้กฎหมาย 2567, สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)

ผลการตรวจและบังคับใช้กฎหมาย พบว่า มีแหล่งกำเนิดมลพิษระบายน้ำทิ้งออกสู่ภายนอก จำนวน 26 แห่ง และเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษทำการเก็บตัวอย่างน้ำทิ้ง พบว่า มีคุณภาพน้ำทิ้งเป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด 17 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 65.4) ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน 9 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 34.6) ในจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีคุณภาพน้ำทิ้งไม่เป็นไปตามมาตรฐาน เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษทำการออกคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 82(2) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อให้ดำเนินการจัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือซ่อมแซมระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพ

เพียงพอที่จะบำบัดน้ำเสียทั้งหมดให้มีลักษณะเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กฎหมายกำหนดในระยะเวลา 120 วัน จำนวนทั้งหมด 9 แห่ง

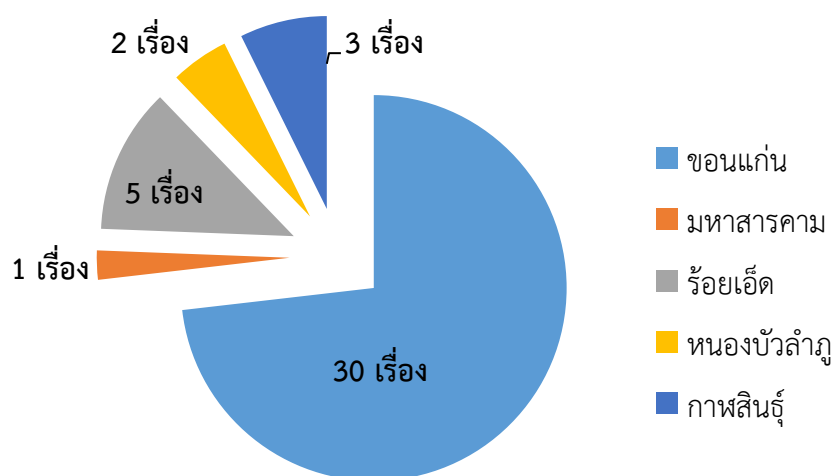
ภาพที่ 28 ผลการตรวจและบังคับใช้กฎหมาย แหล่งกำเนิดมลพิษที่มีการระบายน้ำทิ้งออกสู่ภายนอก ทั้ง 26 แห่งใน จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด

6.2 การจัดการเหตุร้องเรียนและสนับสนุนการกีดตอบโต้เหตุฉุกเฉินด้านสิ่งแวดล้อม

ในปีงบประมาณ พ.ศ.2567 สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ร่วมกับหน่วยงานราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และหนองบัวลำภู โดยสำนักงานฯ ได้รับเรื่องร้องเรียน รวมทั้งสิ้น 41 เรื่อง โดยมีผลการดำเนินงานแล้วเสร็จจนได้ข้อยุติ 41 เรื่อง (ร้อยละ 100) มีรายละเอียดดังนี้

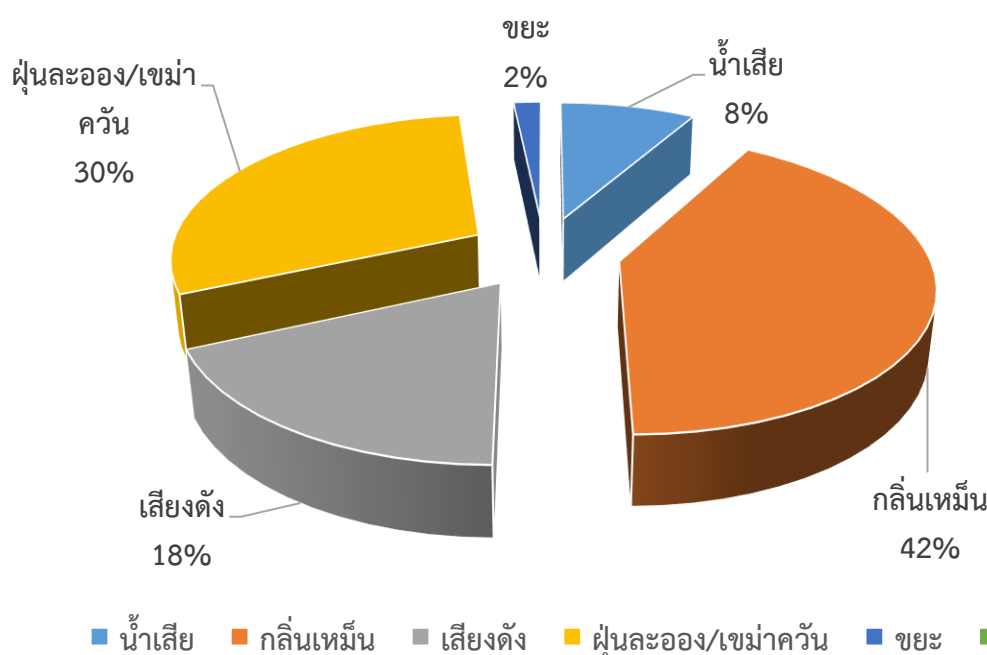
6.2.1 จำนวนเรื่องร้องเรียน ประเภท และช่องทางการร้องเรียน

ในปีงบประมาณ 2567 ได้รับแจ้งเรื่องร้องเรียนปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ จำนวน 41 เรื่อง โดยได้รับแจ้งเรื่องร้องเรียนในจังหวัดขอนแก่นมากที่สุด จำนวน 30 เรื่อง รองลงมา คือ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5 เรื่อง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 3 เรื่อง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 2 เรื่อง และจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 เรื่อง ตามลำดับ รายละเอียดดังภาพที่ 30

ภาพที่ 29 แผนภูมิแสดงร้อยละของเรื่องร้องเรียนปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมรายจังหวัด

ปัญหามลพิษที่มีการร้องเรียนในพื้นที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) มากที่สุด คือ ปัญหากลิ่นเหม็น รองลงมาคือ ฝุ่นละออง/เขม่าควัน ปัญหาเสียงดัง ปัญหามลพิษทางน้ำ และ ปัญหาขยะมูลฝอย ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 31

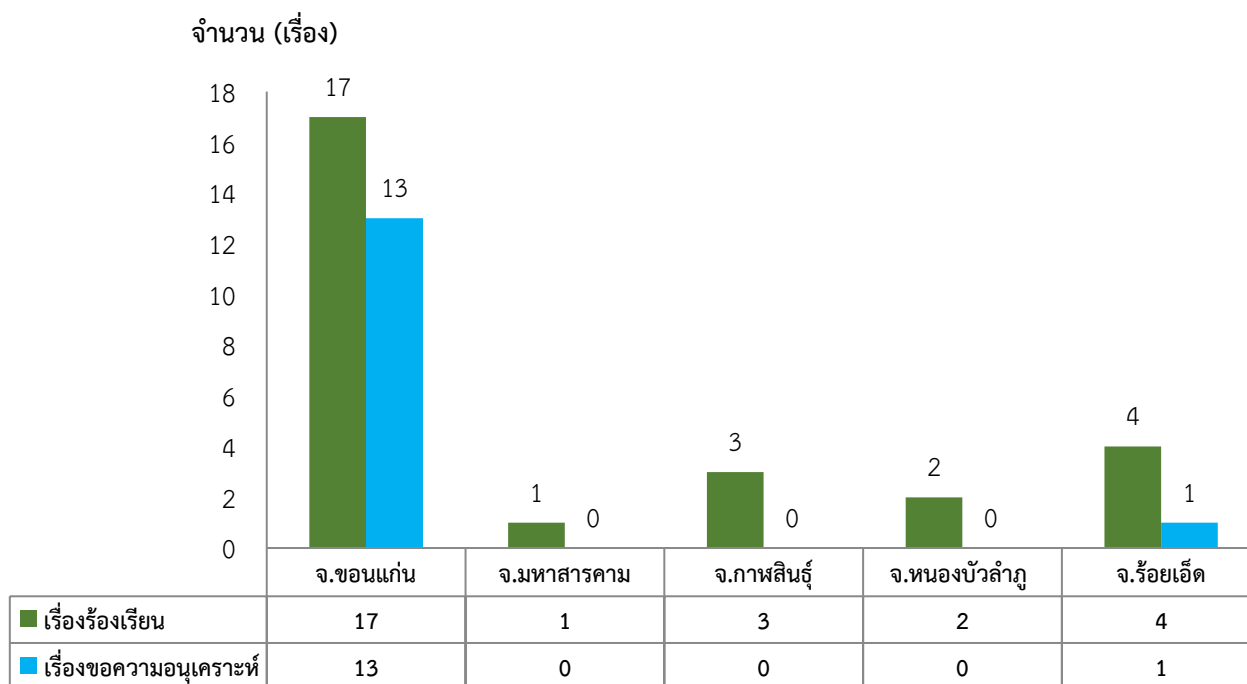
หมายเหตุ : กรณีร้องเรียนบางเรื่อง มีปัญหามลพิษหลายประเภท

ภาพที่ 30 แผนภูมิแสดงเรื่องร้องเรียนปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมแยกตามประเภท

สำหรับช่องทางการร้องเรียน สำนักงานฯ ได้รับการประสานแจ้งเรื่องร้องเรียนจาก กรมควบคุมมลพิษ มากที่สุด จำนวน 30 เรื่อง (ร้อยละ 50) รองลงมา คือ ร้องเรียนโดยตรงผ่านสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) จำนวน 13 เรื่อง (ร้อยละ 21.67) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 เรื่อง (ร้อยละ 16.67) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดในพื้นที่ จำนวน 4 เรื่อง (ร้อยละ 6.67) และ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 5) รายละเอียดดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ช่องทางรับเรื่องร้องเรียน ในพื้นที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ประจำปีงบประมาณ 2567

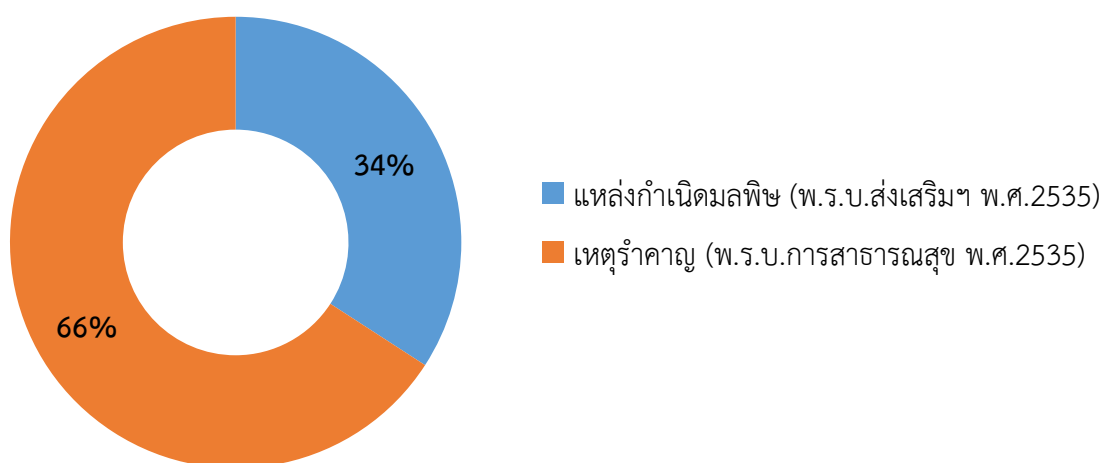
ลำดับที่	ช่องทาง	จำนวนเรื่องร้องเรียน (เรื่อง)
1	กรมควบคุมมลพิษ (ระบบฐานข้อมูลเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษและแหล่งกำเนิดมลพิษ (ECAP: Epetition Complaint and pollution))	16
2	ร้องเรียนโดยตรงผ่านสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (โทรศัพท์ จดหมาย ช่องทางออนไลน์ ฯลฯ)	10
3	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	6
4	ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด	8
5	อื่นๆ	1
	รวม	41

ภาพที่ 31 แผนภูมิแสดงเรื่องร้องเรียนปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมรายจังหวัด

6.2.2 สถานที่ที่มีการร้องเรียนปัญหามลพิษ

สถานที่ที่เกิดการร้องเรียนจำแนกตามแหล่งกำเนิดมลพิษที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 อาทิ การเลี้ยงสุกร โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล จำนวน 14 แห่ง (ร้อยละ 34) ส่วนสถานที่อื่นๆ ที่ไม่เข้าข่ายแหล่งกำเนิดมลพิษ แต่อาจเข้าข่ายเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพภายใต้พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หรือเกิดขึ้นในส่วนบุคคลหรือที่สาธารณะ เช่น อยู่เคาะ ฟันสี และซ่อมรถยนต์ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย สถานประกอบการในชุมชน เช่น การเลี้ยงสัตว์ ร้านอาหาร การเผาถ่าน ร้านผลิตเฟอร์นิเจอร์ การเผาขยะในที่ส่วนบุคคลหรือที่สาธารณะ น้ำเสียมีกลิ่นเหม็นในคลองสาธารณะ เป็นต้น จำนวน 27 แห่ง (ร้อยละ 66) ของสถานที่เกิดเรื่องร้องเรียนทั้งหมด รายละเอียดดังภาพที่ 31

ภาพที่ 31 แสดงแผนภูมิ ร้อยละของสถานที่เกิดปัญหาร้องเรียน ในพื้นที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ประจำปีงบประมาณ 2567

6.2.3 การจัดการเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) มีรูปแบบในการดำเนินการตรวจสอบแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 41 เรื่อง โดยมีทั้งการดำเนินการตรวจสอบด้วยตนเองโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ตามมาตรา 82 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 หรือการลงพื้นที่ตรวจสอบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนการเก็บตัวอย่างและตรวจวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยเครื่องมือภาคสนามและห้องปฏิบัติการ เพื่อเปรียบเทียบกับ ค่ามาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม และการประสานแจ้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง เพื่อพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ โดยมีผลการดำเนินการดังนี้

1) สำนักงานฯ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานต้นเรื่อง จำนวน 20 เรื่อง

2) สำนักงานฯ ประสานแจ้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง เพื่อพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 จำนวน 21 เรื่อง

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ 2567 สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 41 เรื่อง โดยมีผลการดำเนินงานแล้วเสร็จจนได้ข้อยุติ 41 เรื่อง (ร้อยละ 100) รายละเอียดดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 รูปแบบการดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น) ประจำปีงบประมาณ 2567

จังหวัด	จำนวนเรื่องร้องเรียน (เรื่อง)	รูปแบบการดำเนินงาน		ดำเนินงานแล้วเสร็จ (ยุติเรื่อง)
		สคพ.10 ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ประสานหน่วยงานอนุญาต/กำกับดูแล	
ขอนแก่น	30	18	12	30
มหาสารคาม	1	-	1	1
กาฬสินธุ์	3	-	3	3
หนองบัวลำภู	2	-	2	2
ร้อยเอ็ด	5	2	3	5
รวม	41	20	21	41

หมายเหตุ : หน่วยงานอนุญาต เช่น องค์ประกอบโครงสร้างท้องถิ่นตามกฎหมายสาธารณสุข หรือ กฎหมายควบคุมอาคาร/ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นางสาวโสภา สงคราม

ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10

ผู้รวบรวมข้อมูลและจัดพิมพ์

ผู้อำนวยการส่วนและเจ้าหน้าที่ส่วนแผนสิ่งแวดล้อม

ผู้สนับสนุนข้อมูล

ผู้อำนวยการส่วนและเจ้าหน้าที่ส่วนจัดการกากของเสียและสารอันตราย

ผู้อำนวยการส่วนและเจ้าหน้าที่ส่วนตรวจและบังคับใช้กฎหมาย

ผู้อำนวยการส่วนและเจ้าหน้าที่ส่วนจัดการคุณภาพน้ำ อากาศ และเสียง

ผู้อำนวยการส่วนและเจ้าหน้าที่ส่วนห้องปฏิบัติการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม

ผู้อำนวยการส่วนและเจ้าหน้าที่ส่วนอำนวยการ

น้ำต้องสะอาด อากาศต้องบริสุทธิ์
หยุดปัญหามลพิษ
เพื่อสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดี
ของประชาชน

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและ
ควบคุมมลพิษที่ 10 (ขอนแก่น)
283 ถนนกลางเมือง
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น 40000

043-246772

EPO10@PCD.GO.TH

043-236107

HTTP://EPO10.PCD.GO.TH

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 10

ที่ตั้ง
สำนักงานสิ่งแวดล้อมและ
ควบคุมมลพิษที่ 10

